

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA HISTORIE

PIONÝRSKÁ ORGANIZACE NA DOMAŽLICKU

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Lenka Hálková

Historie se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: PaedDr. Helena Východská

Plzeň 2018

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 10. 4. 2018

.....
vlastnoruční podpis

Za cenné rady a věnovaný čas bych chtěla poděkovat vedoucí práce PaedDr. Heleně Východské, za ochotu a poskytnuté materiály všem dotazovaným bývalým i současným pionýrům.

Obsah

Obsah	1
Seznam zkratk	3
Úvod	4
1 Obecná historie Pionýrské organizace	6
1.1 Předpoklady pro vznik organizace	6
1.1.1 Dětská zájmová hnutí v období I. republiky	7
1.2 Vytváření dětské socialistické organizace v letech 1945 – 1948	9
1.3 Pionýrská organizace ČSM v letech 1948 – 1970	10
1.4 Pionýrská organizace SSM v letech 1970 – 1989	14
1.5 Pionýr po „sametové revoluci“	15
2 Historie Pionýrské organizace na Domažlicku	19
2.1 Vznik Pionýrské organizace na Domažlicku	19
2.2 První roky existence	20
2.3 Jubilejní rok 1959	21
2.4 Vznik nové okresní organizace	22
2.5 70. léta na Domažlicku	23
2.6 80. léta na Domažlicku	24
2.7 90. léta na Domažlicku	25
2.8 Pionýrské tábory na Domažlicku	26
3 Pionýrské skupiny na Domažlicku	28
3.1 Pionýrská skupina Ptáčata Domažlice	28
3.1.1 Předchůdce Pionýrské skupiny Ptáčata Domažlice	29
3.1.2 Vznik Pionýrské skupiny Ptáčata	29
3.1.3 Skupina v 80. letech	30
3.1.4 Skupina po „sametové revoluci“	33
3.2 Pionýrská skupina Mír Domažlice	33
3.2.1 Předchůdce Pionýrské skupiny Mír Domažlice	34
3.2.2 Vznik Pionýrské skupiny Mladých strážců hranic Mír	34
3.2.3 Skupina v 80. letech	34
3.2.4 Skupina po „sametové revoluci“	36
3.3 Pionýrská skupina Čtyřlístek	36
3.3.1 Předchůdce Pionýrské skupiny Čtyřlístek	36
3.3.2 Vznik Pionýrské skupiny Čtyřlístek	37

4 Symboly	39
4. 1 Symboly Pionýrské organizace před rokem 1989	39
4.1.1 Jednotící symboly jisker	39
4.1.2 Jednotící symboly pionýrů	40
4. 2 Symboly Pionýra po roce 1989	41
5 Vnímání „Pionýra“ na Domažlicku dříve a dnes	43
Závěr	46
Summary	48
Seznam literatury	49
Seznam pramenů písemných	51
Seznam článků v periodikách	53
Seznam orálních pramenů	54
Seznam internetových zdrojů	55
Seznam příloh	I

Seznam zkratek

- ČRP – Česká rada Pionýra
ČSM – Československý svaz mládeže
ČSSR – Československá socialistická republika
FDTJ – Federace dělnických tělocvičných jednot
JZD – jednotné zemědělské družstvo
KIM – Komunistická internacionála mládeže
Komsomol – Komunistický svaz mládeže
KSČ – Komunistická strana Československa
KV SSM – Krajský výbor Socialistického svazu mládeže
MDŽ – Mezinárodní den žen
MKS – městské kulturní středisko
MSH – Mladí strážci hranic
NDR – Německá demokratická republika
NV – národní výbor
PO ČSM – Pionýrská organizace Československého svazu mládeže
PO ČSSR – Pionýrská organizace Československé socialistické republiky
PO SSM – Pionýrská organizace Socialistického svazu mládeže
PS – pionýrská skupina
SČM – Svaz české mládeže
SSM – Socialistický svaz mládeže
SSSR – Svaz sovětských socialistických republik
STM – Soutěž tvořivosti mládeže
ÚR PO – Ústřední rada Pionýrské organizace
ÚV ČSM – Ústřední výbor Československého svazu mládeže
ÚV KSČ – Ústřední výbor Komunistické strany Československa
ÚV KSSS – Ústřední výbor Komunistické strany Sovětského svazu
ÚV SČM – Ústřední výbor Svazu české mládeže
ÚV SSM – Ústřední výbor Socialistického svazu mládeže
VŘSR – Velká říjnová socialistická revoluce
ZŠ – základní škola
ZDŠ – základní devítiletá škola
z. s. – zapsaný spolek

Úvod

Pionýrská organizace Československého svazu mládeže vznikla oficiálně 24. dubna 1949 po vzoru sovětské Pionýrské organizace V. I. Lenina. Komunistická strana Československa stanovila již při vzniku PO hlavním cílem jednotnou výchovu mládeže v duchu marxismu-leninismu a veškerá činnost v rámci pionýrských skupin měla být tomuto cíli přizpůsobena. V podstatě se dá říci, že „Pionýr“ odrážel od počátku své existence až do osmdesátých let stejný vývoj a společenské vnímání jako komunistická strana. Tak se například v letech 1968 – 1970 vlivem celospolečenských změn objevily snahy o reformu pionýrství a uvolnění poměrů v PO ČSM. Tyto snahy byly ovšem přerušeny na podzim roku 1970, kdy byla Pionýrská organizace začleněna do Socialistického svazu mládeže. Ke změnám v PO SSM došlo až po 19 letech, roku 1989, kdy se začala struktura organizace vlivem celospolečenských změn hroutit.

Fenomén pionýrství ovšem nezanikl ani dnes. Po roce 1989, kdy došlo k pádu diktatury Komunistické strany Československa, obnovil Pionýr svou nezávislou činnost a distancoval se od veškerého politického dění. Přestože se ve svých stanovách prezentuje jako „*demokratický, dobrovolný, samostatný a nezávislý spolek dětí, mládeže a dospělých,*“¹ je i dnes bohužel neprávem spojován s dobou minulou a s ideologií marxismu-leninismu. Právě tato situace byla jedním z podnětů ke zpracování bakalářské práce.

Dalším z mých badatelských cílů bylo zpřehlednění a popularizace tradic pionýrství na Domažlicku, které má téměř 70letou tradici. Pionýrská organizace v této oblasti z počátku navazovala na mládežnická zájmová hnutí, která vycházela z tradice první republiky a okupace. Pionýrské skupiny vznikaly již od roku 1949 a v prvních 15 letech existovaly zejména při základních školách. Významným obdobím v historii domažlických pionýrských skupin jsou bezpochyby 70. léta, kdy vznikly skupiny PS Mladých strážců hranic Mír a PS Ptáčata Domažlice, na jejichž tradici navazují tamní pionýrské skupiny i dnes. V současné době existují v Domažlicích celkem 3 pionýrské skupiny – PS Ptáčata Domažlice, PS Mír Domažlice a PS Čtyřlístek, jejichž historií jsem se podrobně zabývala.

Při shromažďování potřebné literatury k danému tématu jsme byla konfrontována se skutečností, že převážná většina knih týkající se pionýrství a historie Pionýrské

¹ Stanovy Pionýra a Program Pionýra. *Pionýr – Dokumenty*. [online].

Dostupné z URL: <<http://www.pionyr.cz/o-pionyru/dokumenty/stanovy-a-program>>. [Citováno dne 2018-03-03].

organizace byla vydána v době, kdy v Československu držela v rukou veškerou moc Komunistická strana Československa. Knihy jsou psány velice tendenčně, propagandisticky v duchu marxisticko-leninské ideologie, a proto bylo třeba je podrobit značné kritice. O obecné historii Pionýrské organizace ČSM vyšlo po roce 1989 pouze jediné dílo, a to od autorů Mgr. Ireny Černé a Mgr. Martina Bělohávků „*Pionýr 1968-1970*“. Při zaměření se na konkrétní oblast, v tomto případě Domažlicko, jsem se potýkala s problémem nedostatku písemných materiálů o historii pionýrství na Domažlicku. Opírala jsem se zejména o publikaci autora Stanislava Líkaře „*Třicet let Pionýrské organizace na Domažlicku: 1949-1979*“, ve které je ovšem také citelně znatelná komunistická rétorika. Dále jsem využívala městské a skupinové kroniky, absenci písemných materiálů jsem nahradila zejména rozhovory s bývalými, ale také současnými členy Pionýra.

Práce je strukturována celkem do 5 kapitol. První kapitola je úvodní, pro zpřehlednění vývoje pionýrství je zaměřena na obecnou historii Pionýrské organizace od počátků až po současnost. Ve druhé kapitole je pozornost věnována již samotnému historickému vývoji Pionýrské organizace na Domažlicku a v návaznosti na tuto kapitolu se ve 3. části práce zaměřuji na jednotlivé pionýrské skupiny v Domažlicích. Předposlední kapitola je věnována srovnání pionýrské symboliky před rokem 1989 a po něm. Pátá, a tedy poslední kapitola, usiluje o objasnění otázek, jak vypadala činnost Pionýra před a po roce 1989 a jak vývoj organizace vnímají lidé, kteří byli a jsou jejími členy.

Ve své absolventské práci jsem měla mimo jiné zájem také o průzkum vnímání pionýrství na Domažlicku před rokem 1989 a dnes. Při volbě metodiky jsem dospěla k rozhodnutí, že nebudu zadávat obvyklou dotazníkovou anketu pro empirický výzkum, ale že využiji spíše orálních zdrojů. Oslovila jsem osoby, které byly členy „Pionýra“ v době vlády KSČ, po „sametové revoluci“, anebo jsou členy obnoveného Pionýra dodnes. Šlo mi především o to, aby byly v práci zaznamenány osobní prožitky, které by buď potvrdovaly, anebo vyvracely zažitě předsudky o striktním spojení Pionýrské organizace a marxisticko-leninské ideologie.

1 Obecná historie Pionýrské organizace

1.1 Předpoklady pro vznik organizace

Od vzniku občanské společnosti jsme svědky sdružování lidí. V rámci politického života vznikají politické strany, v rámci sociálního života pak mládežnické spolky.

Historicky dříve se celkem logicky začíná sdružovat mládež levicová. První snahy lze datovat do roku 1878, kdy byla ustavujícím sjezdem vytvořena Československá sociální demokracie. Tímto krokem byl současně položen základ pro následný rozvoj dětského mládežnického hnutí.² Postupem času se mezi mládeží začaly objevovat snahy o vzájemnou mezinárodní spolupráci, nicméně tyto snahy opakovaně narážely na nezáměr a často i nepochopení předáků sociálně demokratických stran.

Jistý obrat nastal roku 1907, kdy se ve dnech 24. – 26. srpna konal VII. kongres II. internacionály ve Stuttgartu. V rámci tohoto kongresu se sešli i delegáti mládeže a založili Mezinárodní sdružení socialistických organizací mládeže, nazývané též Socialistická internacionála mládeže.³ Kongres byl motivován heslem „*Proletářská výchova mládeže je výchovou proti militarismu!*“ a za podílu R. Luxemburgové, J. L. Martova a V. I. Lenina byla přijata antimilitaristická rezoluce, jejímž autorem byl A. Bebel. Další významná mezinárodní konference se konala o 8 let později, roku 1915, v Bernu a je označována obžalobou zrady pravicového vedení evropských sociálně demokratických stran, které po roce 1914 podpořily buržoazní vlády svých zemí.⁴

Když roku 1917 došlo v Rusku k tzv. Velké říjnové socialistické revoluci⁵, projevil se vliv okolností i v řadách mládeže. Ve dnech 29. října až 4. listopadu 1918 se v Moskvě sešel I. všeruský sjezd svazů dělnické a rolnické mládeže a při té příležitosti byl založen Komunistický svaz mládeže, označovaný též jako Komsomol. Bezprostředně po vzniku

² STEINIGER, Bohumil, ČMOLÍK, Otto. *Kapitoly z dějin dětského a mládežnického hnutí: učební text pro pedagogické školy, studijní obor 76-41-6 vychovatel-pracovník PO SSM. 2., upr. vyd.* Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1983. Učebnice pro pedagogické školy. s. 9.

³ BARTOŠ, Josef, KRÁČMAROVÁ, Hana. *Sílu nám dává strana. Kapitoly z dějin mládežnického a dětského hnutí v Československu, 1. díl (1918-1945).* Praha: Mladá fronta, 1982. s. 24 – 25.

⁴ CACH, Josef. *Vzdělání dělnictva a výchova k obraně míru za kapitalismu a ve škole budoucnosti. (K 100. výročí vzniku Druhé Internacionály.)*. Cach, Josef. *Pedagogika. Časopis pro vědy o vzdělávání a výchově.* 40, č. 1, (1990). s. 105 – 106.

⁵ Název používaný v historii a historiografii v období vlády Komunistické strany, dnes nejčastěji používáno označení Říjnová revoluce, bolševická revoluce či bolševický převrat.

Viz VYDRA, Zbyněk, ŘOUTIL, Michal, KOMENDOVÁ, Jitka, HLOUŠKOVÁ, Kateřina, TĚRA, Michal. *Dějiny Ruska.* Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2017. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-324-2. s. 286 – 288.

Viz ORT, Alexandr. *Evropa 20. století.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. ISBN 80-86473-87-2. s. 28.

Komsomolu stanovili jeho čelní představitelé hlavní cíl činnosti, kterým byl rozvoj mezinárodní spolupráce revoluční mládeže. Na základě tohoto rozhodnutí se ve dnech 20. – 26. listopadu 1919 sešel kongres v Berlíně, který lze považovat za ustavující pro vznik Komunistické internacionály mládeže.⁶ KIM byla podřízena III. internacionále a v rámci své působnosti navázala na revoluční tradice dosavadního hnutí mládeže.

Vliv KIMu, který nabyl mezinárodních dimenzí, se projevil velice brzy i v Československu. 5. září 1920 byl svolán sjezd do Bratislavy, kde došlo k přejmenování dosavadní organizace Zváz socialistických mladorobotníků Slovenska na Zváz komunistických mladorobotníků Slovenska a k jeho přihlášení do KIMu.⁷ V Čechách byl Komsomol založen 6. února 1921 a o čtrnáct dní později, tedy 20. února, se uskutečnil mimořádný sjezd mladých komunistů všech národností v Československu a byl založen Svaz komunistické mládeže Československa. Tím také začal boj za ideovou a politickou jednotu československé mladé generace pod vedením komunistické strany.⁸

Rozhodující krok na cestě budování sovětské pionýrské organizace byl učiněn na III. všeruské konferenci sovětského Komsomolu 19. května 1922, kdy došlo ke spojení všech dětských oddílů v jednotnou pionýrskou organizaci, která později převzala jméno V. I. Lenina. Tato myšlenka byla následně převzata roku 1948, kdy se v poválečném Československu dostala k moci KSČ a vznikla Pionýrská organizace Československého svazu mládeže, později přejmenovaná na Pionýrskou organizaci Socialistického svazu mládeže.⁹

1.1.1 Dětská zájmová hnutí v období I. republiky

Za předchůdce PO můžeme považovat dětská zájmová¹⁰ hnutí. V období první republiky jich existovalo mnoho, a to nejen demokratických, ale i levicově orientovaných. Mezi demokratická hnutí lze zařadit například tělovýchovnou organizaci Sokol, která se v průběhu první světové války rozrostla na největší českou národní organizaci, dále pak Orel, jakožto katolickou protiváhu Sokola, Woodcraft a Junák, který ovšem nebyl zcela jednotný a v opozici mu stála celá řada levicově zaměřených skautských a zálesáckých

⁶ SVATOŠ, Zdeněk. *Pionýrská encyklopedie 1*. Ilustroval WEIGEL, Jaroslav, ŠKODA, František. Praha: Mladá fronta, 1978. s. 21.

⁷ ČMOLÍK, Otto, BRENČIČOVÁ, Mária, ed. *Kapitoly z dejín pionierskej organizácie v Československu: stručný náčrt vývoja v rokoch 1945-1981*. Bratislava: Smena, 1983. Pionierska knižnica. s. 11.

⁸ SVATOŠ, Zdeněk. *Pionýrská encyklopedie 1*. Ilustroval WEIGEL, Jaroslav, ŠKODA, František. Praha: Mladá fronta, 1978. s. 22.

⁹ BARTOŠ, Josef, KRÁČMAROVÁ, Hana. *Sílu nám dává strana. Kapitoly z dějin mládežnického a dětského hnutí v Československu, 1. díl (1918-1945)*. Praha: Mladá fronta, 1982. s. 102.

¹⁰ V levicově orientované literatuře označována jako pokroková hnutí.

skupin.¹¹ Mezi levicově orientované organizace je možno zařadit Svaz socialistických skautů a skautek, Skauty práce a Spartakovy skauty. Mezi další levicově zaměřená hnutí patřili také Mladí průkopníci anebo Federace dělnických tělocvičných jednot.

Největší vliv v rámci tělovýchovných organizací měla tělovýchovná jednota Sokol, která představovala významnou část českého národního a demokratického hnutí. Vznikla již v roce 1862 a do 1. světové války se rozrostla natolik, že se po roce 1918 stala největší českou národní organizací. Jako protiváha Sokola vznikla roku 1909 katolická sportovní organizace Orel, která se postupem času začala rozšiřovat především na území Moravy a Slovenska a stala se druhou největší sportovní organizací.¹² Na počátku 19. století vznikl také Svaz dělnických tělocvičných jednot. Ten se roku 1921 přeměnil na Federaci dělnických tělocvičných jednot a byl orientován na KSČ. Postupem času došlo ke sloučení s rudými sportovními organizacemi a Spartakovými skauty v jednotnou Federaci proletářské tělovýchovy, kde byla velká pozornost věnována výchově založené na ideji marxismu-leninismu. Organizace byla rozpuštěna společně s KSČ v říjnu 1938.¹³

Základy skautingu u nás byly položeny těsně před první světovou válkou Antonínem Benjaminem Svojsíkem.¹⁴ Organizace Junáka – českého skauta se plně rozvinula až po první světové válce, avšak řada jeho levicově a socialisticky orientovaných přívrženců nesouhlasila s jeho demokratickým zaměřením, tak začal vznikat proletářský

¹¹ BARTOŠ, Josef, KRÁČMAROVÁ, Hana. *Sílu nám dává strana. Kapitoly z dějin mládežnického a dětského hnutí v Československu, 1. díl (1918-1945)*. Praha: Mladá fronta, 1982. s. 18 – 19, 102 – 103.

¹² ČMOLÍK, Otto. *Kapitoly o Pionýrské organizaci ČSM: k výkladu základních otázek ustanovení*. Praha: Mladá fronta, 1965. Knihovnička vedoucího. s. 58.

¹³ SVATOŠ, Zdeněk. *Pionýrská encyklopedie 1*. Ilustroval WEIGEL, Jaroslav, ŠKODA, František. Praha: Mladá fronta, 1978. s. 24 – 26.

¹⁴ Antonín Benjamin Svojsík, původním jménem Antonín František Svojsík, se narodil 5. září 1876 v Praze na Smíchově. Je považován za hlavního průkopníka skautingu v Čechách.

Od roku 1901 působil na reálce na Žižkově jako učitel tělocviku, kde se stal také členem učitelského Českého pěveckého kvarteta. Protože byl ve sboru nejmladší, získal přezdívku Benjamin, pod kterou jej známe dnes. Několik let se také angažoval v Sokolu a stal se dokonce náčelníkem sokolské župy.

Jako pedagog se začal zajímat o různé způsoby výchovy mládeže a především díky svému staršímu bratru Aloisovi a Ing. Josefu Meilbeckovi se roku 1909 seznámil se skautingem. O dva roky později se rozhodl vycestovat do Anglie, navštívit několik skautských táborů a osobně se seznámit s Baden-Powellovým přístupem, který se poté pokusil v trochu pozměněné formě přenést i do Čech. Po návratu napsal několik článků do novin, prostřednictvím kterých skauting představil veřejnosti, a sepsal první českou skautskou příručku, kterou nazval „Český skaut“. V květnu 1912 pak vydal ještě knihu *Základy junáctví*.

Svojsík se nejprve pokusil začlenit vznikající skautské družiny do Sokola, kde ale neuspěl. 15. června 1914 tedy založil samostatný skautský spolek Junák – český skaut, jehož znakem se stala tradiční skautská lilie a po vzoru Chodů, které považoval za silný symbol statečnosti a sepětí s přírodou, i hlava psa.

Viz ŠIMÁNEK, Josef. *A.B. Svojsík*. Praha: Orbis, 1948. Kdo je (Orbis). s. 7 – 8.

Skaut-Junák. Zvláštní číslo časopisu Skaut-Junák věnované památce A. B. Svojsíka a J. Nováka. Praha: Junák - ústředí junácké výchovy, Praha XII., Slezská 7, 1939, 26(1a.), 18 s. [online].

Dostupné z URL: <<https://drive.google.com/file/d/0BwS9q0pkNIDbd3VkS0lkVEZic0k/view>> [Citováno dne 2017-10-30].

skauting. Ani ten ovšem nebyl z počátku jednotný.¹⁵ Za první skautskou organizaci, která vznikla již roku 1919 a hlásila se k socialismu, lze považovat Sdružení socialistických skautů a skautek. Z počátku se řadilo k národně socialistické straně, ale postupem času z ní bylo vyloučeno a přihlásilo se ke KSČ. Roku 1920 vznikla další socialisticky zaměřená organizace, a to Skauti práce. Skauti práce se roku 1921 také přihlásili ke KSČ a svou příslušnost projevovali rudými šátky a znakem s vycházejícím sluncem, srpem a kladivem.¹⁶ Komunistické zaměření měla i organizace Spartakovi skauti. Ta se měla spolupodílet na přípravě „*mladé komunistické generace po stránce duševní a tělesné k rozhodným zápasům za dosažení socialistických ideálů společnosti a státu.*“¹⁷ Roku 1924 došlo ke spojení Spartakových skautů a Skautů práce, čímž vznikla nová organizace s názvem Spartakovi skauti práce.¹⁸

Roku 1922 byla podle ruského vzoru vybudována samostatná dětská komunistická organizace pionýrského typu, jež nesla název Mladí průkopníci, v průběhu let se ujal také název Rudí průkopníci. Ti se pokoušeli proniknout do škol a stavěli se proti školnému, požadovali nové školní řády, odstranění náboženství z povinné výuky atd. Tuto organizaci můžeme považovat za přímého předchůdce PO ČSM a oporu KSČ. Roku 1931 došlo ke spojení s organizací Kuratorium pro péči o proletářské dítě a vznikl Svaz pro péči o proletářské dítě.¹⁹

Všechna tato hnutí byla v období 2. světové války zakázána, přičemž některá z nich vstoupila do ilegality.

1.2 Vytváření dětské socialistické organizace v letech 1945 – 1948

Po 2. světové válce se základním programem při obnovení republiky stal Košický vládní program. Byly v něm obsaženy požadavky na politické, ekonomické, sociální i kulturní změny, které také zahrnovaly vznik jednotné organizace české a slovenské mládeže. I KSČ usilovala o jednotu dětského a mládežnického hnutí, a proto byly zrušeny vzniklé mládežnické i dětské komunistické organizace. Vznikly tak Svazy

¹⁵ BARTOŠ, Josef, KRÁČMAROVÁ, Hana. *Sílu nám dává strana. Kapitoly z dějin mládežnického a dětského hnutí v Československu, 1. díl (1918-1945)*. Praha: Mladá fronta, 1982. s. 19.

¹⁶ ČMOLÍK, Otto. *Kapitoly o Pionýrské organizaci ČSM: k výkladu základních otázek ustanovení*. Praha: Mladá fronta, 1965. Knihovnička vedoucího. s. 61 – 62.

¹⁷ SVATOŠ, Zdeněk. *Pionýrská encyklopedie 1*. Ilustroval WEIGEL, Jaroslav, ŠKODA, František. Praha: Mladá fronta, 1978. s. 24.

¹⁸ ČMOLÍK, Otto. *Kapitoly o Pionýrské organizaci ČSM: k výkladu základních otázek ustanovení*. Praha: Mladá fronta, 1965. Knihovnička vedoucího. s. 63.

¹⁹ SVATOŠ, Zdeněk. *Pionýrská encyklopedie 1*. Ilustroval WEIGEL, Jaroslav, ŠKODA, František. Praha: Mladá fronta, 1978. s. 25.

české, slovenské a karpatské mládeže, které sdružovaly i organizace jako byl Junák, Svaz vysokoškolského studentstva anebo Sokol.²⁰

K neshodám v SČM došlo ve chvíli, kdy zástupce KSČ Jaromír Dolanský prohlásil, že „... *komunistická strana považuje Svaz české mládeže za jedinou organizaci veškeré demokratické mládeže, protože v jeho jednotě spatřují komunisté jeden ze základních pilířů, o němž se opírá jednota národa.*“²¹ Od tohoto okamžiku se začaly objevovat obavy o nestranný ráz organizace a byl podán návrh, aby se SČM přetvořil na federativní Svaz mládeže podle stranické příslušnosti, což se ale nestalo. V této chvíli začal boj národních socialistů a lidovců proti KSČ, která tyto útoky využívala ve svůj prospěch, což se projevilo v následujících letech.²²

V prosinci roku 1947 se pokusilo pravicové křídlo Junáka odtrhnout od SČM, nicméně proti těmto snahám stálo křídlo levicové, které v lednu 1948 vytvořilo Junácký manifest, jenž se snažil rozvíjet součinnost Junáka a SČM. Snahy levicového křídla byly ovšem neúspěšné, a proto vyhlásilo předsednictvo ÚV SČM odtržení Junáka a připravenost na vytvoření pionýrské organizace.²³

1.3 Pionýrská organizace ČSM v letech 1948 – 1970

Únor 1948 byl zásadní jak pro budoucnost Československé republiky, tak pro budoucnost pionýrské organizace. Když došlo 25. února 1948 ke komunistickému převratu, začaly přípravy na sjednocení dosavadních národních svazů mládeže v jednotnou mládežnickou organizaci pionýrského typu po vzoru PO V. I. Lenina.²⁴

První pionýrský oddíl byl založen Svazem karpatské mládeže již roku 1945, nicméně v Čechách byl první pokusný oddíl vytvořen až v září 1948 na škole v Estonské ulici v Praze-Vršovicích.²⁵ Do konce roku 1948 existovalo v Praze celkem 27 pionýrských

²⁰ SVATOŠ, Zdeněk. *Pionýrská encyklopedie 1*. Ilustroval WEIGEL, Jaroslav, ŠKODA, František. Praha: Mladá fronta, 1978. s. 30.

²¹ ŠIMAN, Jiří, BAŠTA, Josef, HŘÍBEK, Bruno. *Sílu nám dává strana: kapitoly z dějin mládežnického a dětského hnutí v Československu, 2. díl*. Praha: Mladá fronta, 1982. s. 16.

²² ŠIMAN, Jiří, BAŠTA, Josef, HŘÍBEK, Bruno. *Sílu nám dává strana: kapitoly z dějin mládežnického a dětského hnutí v Československu, 2. díl*. Praha: Mladá fronta, 1982. s. 16 – 18.

²³ ŠIMAN, Jiří, BAŠTA, Josef, HŘÍBEK, Bruno. *Sílu nám dává strana: kapitoly z dějin mládežnického a dětského hnutí v Československu, 2. díl*. Praha: Mladá fronta, 1982. s. 32.

²⁴ ČMOLÍK, Otto. *Kapitoly o Pionýrské organizaci ČSM: k výkladu základních otázek ustanovení*. Praha: Mladá fronta, 1965. Knihovnička vedoucího. s. 78.

²⁵ ČMOLÍK, Otto, BRENČIČOVÁ, Mária, ed. *Kapitoly z dejín pionierskej organizácie v Československu: stručný náčrt vývoja v rokoch 1945-1981*. Bratislava: Smena, 1983. Pionierska knižnica. s. 77.

skupin.²⁶ V celostátním měřítku byla organizace založena 24. dubna 1949 na slučovací konferenci svazů mládeže. Název Pionýrská organizace ČSM byl přijat na I. sjezdu ČSM roku 1950.

V době vzniku PO ČSM docházelo také ke změnám v Junáku, a to především ideologickým. Členská základna se začala radikálně snižovat, až byl roku 1950 definitivně rozpuštěn.²⁷ K obnovení došlo na krátkou chvíli opět v letech 1968 – 1970, poté byl Junák znovu rozpuštěn až do roku 1989.²⁸

První velkou akcí PO, kterou měli pionýři přispět k budování národního hospodářství, byla v roce 1950 tzv. Karlínská výzva, která se zaměřovala na neplýtvání potravinami. Tato akce pomohla aktivizovat v duchu nové komunistické politiky nové oddíly a skupiny. Pro mnohé z nich se stala důvodem vzniku i první pracovní náplní.²⁹

V prvních letech existence se pracovalo především na organizační výstavbě PO ČSM. Zásadní podíl na tom měl I. sjezd ČSM v červnu 1950, kde byly stanoveny dva základní cíle organizace. Zprv měla činnost PO směřovat k tomu, aby se pionýři stali příkladem pro ostatní jak svým chováním, tak znalostmi. Zadruhé mělo dojít k ještě užšímu propojení pionýrské organizace a školy prostřednictvím oddílů zakládaných ve všech 6. – 9. ročnících národních škol.³⁰

Cíle měly být v následujících letech bezodkladně naplňovány. Z počátku byla činnost organizace komunistickou stranou propagována jako bezproblémová. Žáci a mladí lidé se účastnili pracovních a kulturních brigád, nebo se podíleli na veřejných stavbách, ovšem v následujících letech se začaly objevovat problémy, a to především mezi vedoucími funkcionáři. Ti věnovali svou pozornost především vyzvedávání příkladů nejlepších úderníků, podporovali organizování soutěží v prospěchu a kázni, což v ČSM vyvolalo debaty o správném směru organizace. Političtí představitelé si uvědomovali, že změna politického směru je nutná, a proto na tyto problémy reagovalo zasedání ÚV ČSM v srpnu 1952, kdy bylo přijato usnesení o provedení kádrových čistek ve vedení ÚV ČSM,

²⁶ ČMOLÍK, Otto. *Kapitoly o Pionýrské organizaci ČSM: k výkladu základních otázek ustanovení*. Praha: Mladá fronta, 1965. Knihovnička vedoucího. s. 78.

²⁷ ČMOLÍK, Otto, BRENČÍČOVÁ, Mária, ed. *Kapitoly z dejín pionierskej organizácie v Československu: stručný náčrt vývoja v rokoch 1945-1981*. Bratislava: Smena, 1983. Pionierska knižnica. s. 78 – 79.

²⁸ Ju-Pí: Povinnost k Bohu – první princip skautingu. *Mozaika Pionýra* [online].

Dostupné z URL: <<http://mozaika.pionyr.cz/ju-pi-povinnost-k-bohu-prvni-princip-skautingu>>. [Citováno dne 2017-08-18].

²⁹ LÍKAŘ, Stanislav. *Třicet let Pionýrské organizace na Domažlicku: 1949-1979*. 1. vyd. Domažlice: Muzeum Chodska, 1979. s. 2.

³⁰ ČMOLÍK, Otto. *Kapitoly o Pionýrské organizaci ČSM: k výkladu základních otázek ustanovení*. Praha: Mladá fronta, 1965. Knihovnička vedoucího. s. 81.

ale především mělo dojít k ještě užší spolupráci školy a PO ČSM v socialistické výchově pionýrů a dětí.³¹

II. sjezd ČSM v únoru 1955 mohl podle tehdejších politických kritérií a v duchu tehdejšího ideologického slovníku potvrdit úspěchy v působení na mládež, přesto ale stanovil úkol zvýšit vliv na děti v jejich volném čase.³² Postupem času se začala rozvíjet aktivita v práci s dětmi a mládeží také v oblasti techniky, přírodovědy, turistiky, sportu atp.³³ V historických pramenech té doby nacházíme konstatování, že jednáním druhého sjezdu skončilo období organizační výstavby PO ČSM.

Další změny ve strategii práce s mládeží, byť především organizačního charakteru, přinesly roku 1958 dva sjezdy. V červnu 1958 se konal XI. sjezd KSČ a v prosinci pak III. sjezd ČSM. Řešila se zde především otázka věkových kategorií PO SSM a bylo rozhodnuto, že k mladším pionýrům, od 8 do 11 let, a starším pionýrům, od 11 do 15 let, přibude kategorie další – jiskry. Z počátku se do této kategorie řadily děti od 1. do 3. třídy, postupem času byl věk omezen na 1. a 2. třídu, tedy od 6 do 8 let.³⁴

Přicházejí 60. léta a s nimi uvolnění politického i společenského života v Československu. Právě v této době začalo být zřejmé, že společnosti, ale i členům PO SSM vadí přílišná formálnost v činnosti organizace, a tak byla ve dnech 1. – 3. prosince 1964 uspořádána v Praze I. vědeckometodická konference o Pionýrské organizaci, která měla tento problém řešit. Velký důraz byl kladen na spolupodílení se mládeže na činnosti a odstranění formálnosti. Tyto a mnohé další požadavky byly shrnuty v Návrhu pojetí Pionýrské organizace ČSM z roku 1966. Zde se fakticky objevila myšlenka o samostatné organizaci pionýrského typu a tímto směrem se v následujícím roce ubírala také její činnost. Celý tento obrodný proces byl ovšem zpomalen v červnu 1967, kdy proběhl V. sjezd ČSM.³⁵

Období pražského jara a celkového uvolnění politického systému vyvrcholilo roku 1968, kdy se ve dnech 3. – 5. ledna konalo plénum ÚV KSČ. Zde bylo schváleno usnesení o neslučitelnosti funkcí prezidenta a 1. tajemníka ÚV KSČ a do vedoucí funkce KSČ se

³¹ ŠIMAN, Jiří, BAŠTA, Josef, HŘÍBEK, Bruno. *Sílu nám dává strana: kapitoly z dějin mládežnického a dětského hnutí v Československu, 2. díl*. Praha: Mladá fronta, 1982. s. 55 – 61.

³² ČMOLÍK, Otto. *Kapitoly o Pionýrské organizaci ČSM: k výkladu základních otázek ustanovení*. Praha: Mladá fronta, 1965. Knihovnička vedoucích. s. 83.

³³ SVATOŠ, Zdeněk. *Pionýrská encyklopedie 1*. Ilustroval WEIGEL, Jaroslav, ŠKODA, František. Praha: Mladá fronta, 1978. s. 30.

³⁴ ČMOLÍK, Otto, BRENČIČOVÁ, Mária, ed. *Kapitoly z dejín pionierskej organizácie v Československu: stručný náčrt vývoja v rokoch 1945-1981*. Bratislava: Smena, 1983. Pionierska knižnica. s. 115.

³⁵ ČERNÁ, Irena, BĚLOHLÁVEK, Martin. *Pionýr 1968-1970*. Praha: Česká rada pionýrů, 2001. s. 7.

dostal Alexandr Dubček. Tím také začal proces reformování. Změny započaly i v jednotné organizaci ČSM.³⁶

Na jaře 1968 byl předložen návrh, který spočíval v postupné přeměně ČSM v jednotlivé samostatné organizace mládeže. Došlo i ke změnám organizačním, kdy byly předány pravomoci k řízení jednotlivých organizací ČSM tzv. radám ÚV ČSM, zároveň byly ustanoveny nové orgány jako vedení a výkonný výbor ÚV ČSM. Z rad ÚV ČSM začaly postupně vznikat samostatné organizace, mezi nimiž byl také obnovený Junák, ale i Pionýr, o jehož vzniku bylo rozhodnuto na Národní konferenci Pionýrské organizace v Seči ve dnech 20. – 23. června 1968. Zde byly vytvořeny a přijaty nové základní dokumenty organizace včetně Stanov a Programu Pionýra.³⁷

Po vzniku Pionýra došlo k mnohým změnám. Mezi zásadní patřilo vytyčení vztahu mezi Pionýrem a školou. Podle pokynu ministerstva školství se „...vzhledem k uvedeným změnám mění i dosavadní způsob spolupráce školské správy a základních devítiletých škol s Československým Pionýrem. Nové vzájemné vztahy se budou vytvářet na základě naprosté nezávislosti školské správy, škol a dětských společenských organizací.“³⁸ Současně došlo také k rozpadu struktury jisker a přejmenování dosavadních domů pionýrů a mládeže na domy dětí a mládeže a zároveň k rozšíření jejich zájmové činnosti.

Do vytváření nově vznikající organizace ovšem citelně zasáhla invaze vojsk Varšavské smlouvy 21. srpna 1968. Po srpnových událostech se 31. srpna 1968 sešlo zasedání ČRP, které vyhlásilo Službu vlasti a společně s náčelnictvem Junáka vydalo výzvu všem vedoucím, dospělým členům Pionýra, činovníkům a členům Junáka, aby se do ní zapojili a podporovali ji.³⁹

Následné potlačování demokratizačních procesů se projevilo nejen ve společnosti, ale i uvnitř organizace. V březnu 1969 došlo ke zrušení ČSM. Poté, co byl v dubnu zvolen do čela strany Gustáv Husák, začalo formování nového stranického vedení, které kladlo velký důraz na opětovné vytvoření jednotné organizace pro mládež. V říjnu se sešlo mimořádné zasedání ČRP, které zrušilo usnesení z 31. 8. 1968, jímž se Pionýr přihlásil k prohlubování vztahu s obnoveným Junákem. O necelý měsíc později, 27. listopadu, vznikla Federální rada dětských a mládežnických organizací, jejímž hlavním úkolem bylo ideově řídit dětské mládežnické organizace a tím vytvářet předpoklady pro vznik jednotné

³⁶ ČERNÁ, Irena, BĚLOHLÁVEK, Martin. *Pionýr 1968-1970*. Praha: Česká rada pionýrů, 2001. s. 5.

³⁷ ČERNÁ, Irena, BĚLOHLÁVEK, Martin. *Pionýr 1968-1970*. Praha: Česká rada pionýrů, 2001. s. 7.

³⁸ ČERNÁ, Irena, BĚLOHLÁVEK, Martin. *Pionýr 1968-1970*. Praha: Česká rada pionýrů, 2001. s. 12.

³⁹ Služba vlasti. *Pionýr – Historie*. [online].

Dostupné z URL: <<http://www.pionyr.cz/o-pionyru/historie/dobove-dokumenty>>. [Citováno dne 2017-08-21].

organizace v ČSSR – Socialistického svazu mládeže.⁴⁰ K definitivnímu ukončení činnosti Pionýra došlo 15. 9. 1970 po srpnovém zasedání České rady Pionýra.⁴¹

1.4 Pionýrská organizace SSM v letech 1970 – 1989

Po ukončení činnosti vstoupila většina pionýrských oddílů a skupin do PO ČSSR. Do Socialistického svazu mládeže byl Pionýr následně začleněn na ustavující konferenci konané od 16. do 17. října 1970. Konečné vybudování jednotné celostátní organizace v duchu celostátní politické komunistické doktríny mládeže proběhlo v období 9. – 11. listopadu 1970, kdy byly přijaty základní dokumenty SSM a Pionýrské organizace.⁴² V poměrně krátké době se podařilo obnovit jednotnou organizaci jako před rokem 1968, založenou na marxisticko-leninských principech.⁴³ Jako cíl bylo stanoveno postupné upevňování ideové a politické jednoty SSM a cílevědomé rozvíjení výchovné, propagandistické a agitační práce mezi mládeží.⁴⁴ Postupem času byla v Československu znovu vybudována jednotná organizace mládeže, která se hlásila k socialistickým ideálům a bylo tomu tak až do roku 1989.

Nástupem Michaila Sergejeviče Gorbačova na místo generálního tajemníka ÚV KSSS započaly snahy o změny, které měly vést ke zlepšení činnosti sovětského, komunistického a politického systému a následnému uvolnění režimu nejen v SSSR, ale i u nás. Tyto změny se dotkly i SSM. Jedním z dokladů je článek Rudého práva z 20. září 1989, který informoval občany o připravované konferenci SSM a zároveň přinesl rozhovor s předsedou ÚV SSM Vasilem Mohoritou. Ten, k překvapení všech, připustil, že existuje možnost vzniku jiných mládežnických organizací a uvedl, že se této možnosti neobává.⁴⁵ Jednalo se především o obnovení činnosti Junáka.

V Pionýrské organizaci se události „hýbaly“ pomaleji. Někteří představitelé PO SSM se obávali reakce mládeže, a proto ji chtěli udržet dále od politického dění, dle jejich slov „... si nepřáli zatěžovat mládež politikou a nabádali vedoucí, aby se více věnovali

⁴⁰ ČMOLÍK, Otto, BRENČIČOVÁ, Mária, ed. *Kapitoly z dejín pionierskej organizácie v Československu: stručný náčrt vývoja v rokoch 1945-1981*. Bratislava: Smena, 1983. Pionierska knižnica. s. 149 – 150.

⁴¹ ČERNÁ, Irena, BĚLOHLÁVEK, Martin. *Pionýr 1968-1970*. Praha: Česká rada pionýrů, 2001. s. 19 – 24.

⁴² ŠIMAN, Jiří, BAŠTA, Josef, HŘÍBEK, Bruno. *Sílu nám dává strana: kapitoly z dejín mládežnického a dětského hnutí v Československu, 2. díl*. Praha: Mladá fronta, 1982. s. 150.

⁴³ ČMOLÍK, Otto, BRENČIČOVÁ, Mária, ed. *Kapitoly z dejín pionierskej organizácie v Československu: stručný náčrt vývoja v rokoch 1945-1981*. Bratislava: Smena, 1983. Pionierska knižnica. s. 151.

⁴⁴ ŠIMAN, Jiří, BAŠTA, Josef, HŘÍBEK, Bruno. *Sílu nám dává strana: kapitoly z dejín mládežnického a dětského hnutí v Československu, 2. díl*. Praha: Mladá fronta, 1982. s. 151.

⁴⁵ Konference vymezení postavení SSM. *Rudé právo*. [online].

Dostupné z URL: <<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1989/9/20/2.png>>. [Citováno dne 2017-08-25].

práci v oddílech.“⁴⁶ Podnětem k rozpohybování událostí v PO SSM se stala patrně Celostátní konference SSM, kde vypukla bouřlivá diskuze o podílu dětí na řízení a klidné vody rozčeřil také návrh na osamostatnění PO SSM.⁴⁷

Situace v ČSSR se roku 1989 začala vlivem vnitrostátních, ale i mezinárodních okolností měnit. Události vyvrcholily 17. listopadu 1989, kdy se impulsem k fundamentálním politickým změnám stal nepřiměřený zásah Veřejné bezpečnosti na Národní třídě. V následujících dnech a týdnech byla ukončena více než 30letá vláda KSČ a byla nastolena pluralitní demokracie. Tzv. sametová revoluce tak započala velké změny nejen ve společnosti, ale i v dosavadních zájmových organizacích, Pionýrskou organizaci SSM nevyjímaje.

1.5 Pionýr po „sametové revoluci“

Zpočátku porevolučního období vyvstala otázka, zda „Pionýr“ jako takový vůbec bude zachován. Po roce 1989 samozřejmě zůstalo mnoho původních nadšenců pro práci v této organizaci, kteří měli zájem „Pionýr“ transformovat v duchu společenských změn. První kroky ke vzniku nové organizace učinili vedoucí z pražské 1. PS Podskaláci a založili Demokratické fórum pionýrských pracovníků. To reagovalo na pomalou odezvu orgánů PO SSM na aktuální dění a v jednom ze svých požadavků vyzývalo Ústřední radu PO SSM k okamžitému odstoupení. Tento požadavek vyvolal v organizaci různé reakce. Radikální revolucionáři neuvážlivě požadovali okamžité odstoupení vysokých činitelů, zatímco rozumně uvažující argumentovali tím, že by neměl kdo připravit všemi chtěnou konferenci. Nakonec vyšlo oficiální stanovisko 29. listopadu, kdy došlo ke změně programu připravovaného jednání pléna Ústřední rady PO SSM a bylo rozhodnuto o ustavení pracovních skupin pro přípravu nového základního dokumentu pionýrské organizace a akčního programu.⁴⁸

Na listopadové události v Pionýrské skupině Ptáčata Domažlice vzpomíná jedna z jejích bývalých skupinových vedoucích Eva Tomanová takto: „V listopadu 1989 padla funkce placených vedoucích skupiny, a tak se začalo řešit, co bude dál. Kdo skupinu

⁴⁶ Ju-Pí: Jak společnost svoji mládež vlastně neznala aneb Listopad 1989. *Mozaika Pionýra*. [online]. Dostupné z URL: <<http://mozaika.pionyr.cz/ju-pi-jak-spolecnost-svoji-mladez-vlastne-neznala-aneb-listopad-1989>>. [Citováno dne 2017-08-25].

⁴⁷ Ju-Pí: Jak společnost svoji mládež vlastně neznala aneb Listopad 1989. *Mozaika Pionýra*. [online]. Dostupné z URL: <<http://mozaika.pionyr.cz/ju-pi-jak-spolecnost-svoji-mladez-vlastne-neznala-aneb-listopad-1989>>. [Citováno dne 2017-08-25].

⁴⁸ Ju-Pí: Jak společnost svoji mládež vlastně neznala aneb Listopad 1989. *Mozaika Pionýra*. [online]. Dostupné z URL: <<http://mozaika.pionyr.cz/ju-pi-jak-spolecnost-svoji-mladez-vlastne-neznala-aneb-listopad-1989>>. [Citováno dne 2017-08-25].

*povede. Spousta vedoucích, do kterých bych to nikdy neřekla, takových ortodoxních Ptáčat, okamžitě položila funkci. Někteří odešli do Skauta a my jsme se s nimi museli vyrovnávat. Počet členů klesl třeba o 300. Odešli vedoucí, ale s nimi i děti, které za nic nemohly, ale neměl je kdo vést. Mnozí, kteří odešli do Skauta, tam ale nevydrželi, protože pravidla byla jiná, tvrdší. Na okrese tohle období zlomilo naprostou většinu skupin.*⁴⁹

K projednávání aktuální situace i dalšího postupu se sešla Ústřední rada PO SSM již 4. prosince. Nově zvolený předseda ÚV SSM Martin Ulčák při této příležitosti informoval o svolání mimořádného sjezdu SSM. Zároveň bylo také rozhodnuto, že dojde ke svolání mimořádné celostátní konference pionýrských pracovníků na 20. ledna 1990. Současně se začalo veřejně debatovat o nových programových a organizačních dokumentech nově vznikající organizace.⁵⁰

20. ledna 1990 se v brněnské Kongresové hale Výstaviště sešlo celkem 414 delegátů z celého Československa na mimořádné celostátní konferenci pionýrských pracovníků. Ačkoli došlo k velké shodě názorů z hlediska základního cíle pokračovat v práci, proti předpokladům to jednání neurychlilo. Po několikahodinovém jednání delegáti rozhodli, že organizace ponese název Pionýr/Pionier, schválili prozatímní základní dokumenty obnoveného spolku a zvolili nové nejvyšší orgány, mezi něž patřila Přípravná federální rada Pionýra s předsedou Stanislavem Klímou a Přípravná federální kontrolní a revizní komise Pionýra. Delegáti také přijali znění dopisu předsedovi vlády ČSSR Marianu Čalfovi a dohodli se, že vyšlou delegaci k prezidentu republiky Václavu Havlovi.⁵¹

O týden později, 27. – 28. ledna 1990, se v Praze konal Mimořádný sjezd Socialistického svazu mládeže. Byla vytvořena nástupnická organizace Svaz mladých a současně zde došlo ke schválení osamostatnění Pionýra.⁵²

Únor 1990 byl měsícem, kdy došlo k určitému prozření, že vytvoření nové organizace nebude tak jednoduché, jak většina členů doufala a že ti, kteří slibovali pomoc, svému slovu většinou nedostojí. 10. února 1990 se sešla Přípravná federální rada Pionýra s cílem řešit řadu problémů, mezi něž patřilo ekonomické zabezpečení Pionýra, s tím také spojené majetkové vypořádání se Svazem mladých, problém registrace organizace,

⁴⁹ Rozhovor s paní Evou Tomanovou, 19. listopadu. 2017. Soukromý archiv autorky.

⁵⁰ Ju-Pí: Váhavý převrat ... aneb prosinec 1989. *Mozaika Pionýra*. [online].

Dostupné z URL: <<http://mozaika.pionyr.cz/ju-pi-vahavy-prevrat-aneb-prosinec-1989>>. [Citováno dne 2017-08-25].

⁵¹ Leden 1990. *Mozaika Pionýra*. [online].

Dostupné z URL: <<http://mozaika.pionyr.cz/leden-1990>>. [Citováno dne 2017-08-25].

⁵² Leden 1990. *Mozaika Pionýra*. [online].

Dostupné z URL: <<http://mozaika.pionyr.cz/leden-1990>>. [Citováno dne 2017-08-25].

pracovně-právní postavení vedoucích PS, ale především vytvoření úplné organizační struktury, což mělo mít za následek i požadovanou očistu od lidí, kterým nebylo důvěřováno. Výsledkem dlouhých jednání byl dopis okresním a obvodním radám Pionýra, ve kterém Přípravná federální rada Pionýra informovala členy o plánovaných krocích.⁵³

Návrh na vznik samostatného Pionýra byl ministerstvem vnitra definitivně přijat 9. března 1990 a v právní platnost vstoupil o čtyři dny později, tedy 13. března 1990. Ani toto ustanovení ovšem neznamenal definitivní výhru. Stále se řešilo, zda by se Pionýr neměl přejmenovat, zda by se neměly změnit symboly, ale především se řešila otázka personální situace v organizaci. Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy ve svém metodickém pokynu stanovilo zrušení funkce vedoucího pionýrské skupiny z povolání, což v mnohých případech znamenalo likvidaci pionýrských skupin.⁵⁴

Organizační změny v Pionýru vyvrcholily v květnu 1990, kdy byly prozatímní ústřední orgány nahrazeny novými, a to Českou radou Pionýra a Slovenskou radou Pionýra. Ustavující zasedání nových orgánů se konalo v sobotu 5. a v neděli 6. května, kdy obě komory společně ustavily Federální radu Pionýra.⁵⁵

V červnu 1990 proběhlo v Moravské Třebové 2. zasedání České rady Pionýra, kde se opět řešily organizační záležitosti. Za zmínku stojí dohoda o převodu majetku mezi organizacemi. Jednalo se o tzv. čtyřdohodu, která byla uzavřena mezi Českou tábornickou unií, Svazem mladých, Junákem a Pionýrem. Ve čtyřdohodě se řešil přechod základních organizačních jednotek z jedné organizace do druhé s veškerým majetkem, respektive při dělení subjektu mělo dojít k vzájemnému vyrovnání.⁵⁶

Přestože se tyto čtyři organizace vzájemně vyrovnaly, činnost Pionýra byla v následujících měsících věnována především boji o majetek, který patřil bývalému SSM. Tyto boje skončily v listopadu 1990, kdy bylo rozhodnuto, že veškerý majetek bude navrácen do vlastnictví státu.⁵⁷ Tímto rozhodným krokem se také uklidnila situace v Pionýru.

⁵³ Únor opravdu už není leden. *Mozaika Pionýra*. [online].

Dostupné z URL: <<http://mozaika.pionyr.cz/unor-opravdu-uz-neni-leden>>. [Citováno dne 2017-08-28].

⁵⁴ Březen – za kamna vlezem? *Mozaika Pionýra*. [online].

Dostupné z URL: <<http://mozaika.pionyr.cz/brezen-za-kamna-vlezem>>. [Citováno dne 2017-08-28].

⁵⁵ Květen ... Bod zlomu. *Mozaika Pionýra*. [online].

Dostupné z URL: <<http://mozaika.pionyr.cz/kveten>>. [Citováno dne 2017-08-28].

⁵⁶ Červen – „Zvítězili jsme všichni!“ *Mozaika Pionýra*. [online].

Dostupné z URL: <<http://mozaika.pionyr.cz/cerven>>. [Citováno dne 2017-08-28].

⁵⁷ Listopad 1990. *Mozaika Pionýra*. [online].

Dostupné z URL: <<http://mozaika.pionyr.cz/listopad-1990>>. [Citováno dne 2017-08-28].

I. republiková konference Pionýra v České republice se uskutečnila ve dnech 26. – 27. ledna 1991. Byl zde přijat Program Pionýra a nový Statut Pionýra, jejichž platnost měla být vyhlášena na zasedání České rady Pionýra po celostátní konferenci.⁵⁸ Konference se uskutečnila 6. dubna 1991 v Brně a završila proces proměny PO SSM. O týden později, 13. – 14. dubna, bylo svoláno 1. zasedání České rady Pionýra, což bylo přesně v souladu se závěry I. republikové konference Pionýra v ČR, současně byla také vyhlášena platnost Programu a Statutu Pionýra v ČR.⁵⁹

Jednou z posledních velkých změn, která zasáhla do činnosti Pionýra, byl rozpad České a Slovenské Federativní Republiky k 31. prosinci 1992. Tím vznikly nejen dva samostatné státy, ale i dvě samostatné organizace, český Pionýr a slovenský Pionier. Slovenská organizace Pionier ovšem později definitivně zanikla.

Roku 1993 tedy započalo české pionýrské hnutí svou nejdělnější nepřerušenu historickou kapitolu. Do činnosti této organizace zasáhly jen minimální změny jako například změna z 1. ledna 2014, kdy se z občanského sdružení stal zapsaný spolek anebo přijetí nového Programu a Stanov z let 2015 a 2016.⁶⁰

⁵⁸ Leden 1991. *Mozaika Pionýra*. [online].

Dostupné z URL: <<http://mozaika.pionyr.cz/leden-1991>>. [Citováno dne 2017-08-28].

⁵⁹ Završení... – duben 1991. *Mozaika Pionýra*. [online].

Dostupné z URL: <<http://mozaika.pionyr.cz/zavrzeni-duben-1991>>. [Citováno dne 2017-08-28].

⁶⁰ Stanovy Pionýra a Program Pionýra. *Pionýr – Dokumenty*. [online].

Dostupné z URL: <<http://www.pionyr.cz/o-pionyru/dokumenty/stanovy-a-program>>. [Citováno dne 2017-08-28].

2 Historie Pionýrské organizace na Domažlicku

2.1 Vznik Pionýrské organizace na Domažlicku

Vznik pionýrské organizace na Domažlicku⁶¹ lze datovat, stejně jako ve zbytku tehdejšího Československa, do období po II. světové válce. Nejprve v této oblasti vznikala mládežnická zájmová hnutí, která povětšinou navazovala na tradice první republiky a okupace. Svaz české mládeže vycházel na Domažlicku především z předválečných zkušeností Komunistického svazu mládeže, jehož skupiny byly v Domažlicích, Koutě na Šumavě a Kdyni, současně také navazoval na tradice Svazu mladých z Domažlic, Pece pod Čerchovem, Staňkova, Chodova a Klenčí pod Čerchovem a na skupinu mladých tzv. Klevočanů z Postřekova. Z odbojového hnutí na Domažlicku potom na Národní hnutí pracující mládeže v Domažlicích a skupinu Sovět ze Staňkova a okolí.⁶²

Poté, co byla 24. dubna 1949 založena PO ČSM, začaly vznikat oddíly také na Domažlicku. První oddíly navázaly na družinu 5. kmene Spartakových skautů práce, kteří působili před válkou v Domažlicích. Nejprve začaly skupiny vznikat v menších vesnicích a městech. Úplně první pionýrská skupina na okrese vznikla zásluhou Libuše Mánkové v Prapořišti, dále pak v Klenčí pod Čerchovem a Bělé nad Radbuzou, kde byl také složen první slib⁶³. První šátky byly uděleny 1. května 1949 v Horšovském Týně.⁶⁴

K největšímu rozmachu pionýrských skupin na Domažlicku došlo na jaře 1950, kdy začaly vznikat skupiny i ve větších městech jako v Horšovském Týně, Kolovči, Pobežovicích, Klenčí pod Čerchovem, Kdyni, ale i Domažlicích. V Holýšově vstoupilo do organizace prvních 42 pionýrů 30. dubna 1950 v sále u Hajšmanů a prvním vedoucím se stal pan Vávra. Ve Kdyni došlo k založení skupiny 28. dubna 1950 a nejprve se skládala pouze ze 49 chlapců. Dívčí skupina následně vznikla 1. září 1950. Svůj slib skládali kdýňští pionýři 2. července 1950 na domažlickém Sokolišti. Spolu s nimi jej skládali také pionýři z domažlické školy Komenského 17, kde vznikly první 3 oddíly pod vedením

⁶¹ Termín Domažlicko dnes označuje město Domažlice a jeho přilehlé okolí. Do roku 2002 ovšem byla Česká (dříve i Československá) republika rozdělena do správních a politických okresů a město Domažlice bylo městem okresním, kde v době existence PO ČSM/SSM sídlila také okresní organizace PO ČSM/SSM. Z tohoto důvodu jsou do historického přehledu zahrnuty pionýrské skupiny tehdejšího domažlického okresu, tedy i skupiny z dnešního Bělska, Holýšovska, Horšovskotýnska, Kolovečska, Kdyňska atp.

⁶² LÍKAŘ, Stanislav. *Třicet let Pionýrské organizace na Domažlicku: 1949-1979*. 1. vyd. Domažlice: Muzeum Chodska, 1979. s. 4.

⁶³ Viz Příloha č. 1.

⁶⁴ LÍKAŘ, Stanislav. *Třicet let Pionýrské organizace na Domažlicku: 1949-1979*. 1. vyd. Domažlice: Muzeum Chodska, 1979. 5.

učitelky M. Vaňkové již 21. 3. 1950. Na druhé domažlické základní škole, Komenského 11, vznikla skupina pod vedením Václava Červeného a pedagogického vedoucího Ondřeje Anderleho. Tito pionýři skládali svůj slib 20. června 1950 v Sokolském domě v počtu 63 jedinců.⁶⁵

Jako poslední vznikaly skupiny na menších školách a na vesnicích. Mezi takové patří pionýrská skupina v Mrákově, která vznikla v lednu 1951, v Blížejevě, v říjnu 1951, a v Černíkově. Počet obcí domažlického okresu, ve kterých došlo k založení pionýrských oddílů a skupin, dosáhl čísla 51, na Horšovskotýnsku pak 44.

2.2 První roky existence

Jedním z cílů Komunistické strany Československa byla od jejího nástupu do vedení státu roku 1948 výchova mládeže v duchu marxismu-leninismu. Tyto ideologické základy měly být dětem vštěpovány nejen ve škole, ale vzhledem k velice úzkému propojení PO ČSM a školy také v „Pionýru“. Děti měly být vedeny k plnému zapojení do veřejně prospěšné činnosti, jakou byly termínované brigády národních směn a sběry odpadových surovin. Tyto aktivity se nevyhnuly ani mládeži na Domažlicku. Pionýři, zvláště v pohraničních oblastech, čistili cihly na novou výstavbu, drželi hlídky na polích, hledali neobdělanou půdu a dostupné zahrádky k propůjčení, aby mohli chovat tehdy žádané králíky a včely. Jako příklad může sloužit z dnešního pohledu možná v jistém smyslu okázalá aktivita skupiny pionýrů ze Zahořan, která sebrala odpadu tolik, kolik každý vážil, spálenečtí pionýři zase očistili tolik cihel, kolik bylo každému let.⁶⁶ Výjimkou nebyla ani akce hledání mandelinky bramborové, do které se ve školním roce 1951 – 1952 zapojili žáci i učitelé domažlické Základní školy Komenského 11.

Dále se pionýři z Domažlicka aktivně účastnili mezinárodních mládežnických akcí, mezi které patřily světové festivaly mládeže v Berlíně, v Bukurešti, ve Varšavě anebo v Moskvě, v letech 1951, 1953, 1955 a 1957.⁶⁷

Kromě marxisticko-leninské výchovy byla v období vlády KSČ nezbytností také prezentace úspěchů. Oblíbenou formou propagace byly výstavy práce pionýrských oddílů. Pro tyto účely byl roku 1953 v Domažlicích otevřen Okresní dům pionýrů, který patřil

⁶⁵ LÍKAŘ, Stanislav. *Třicet let Pionýrské organizace na Domažlicku: 1949-1979*. 1. vyd. Domažlice: Muzeum Chodska, 1979. 5 – 6.

⁶⁶ LÍKAŘ, Stanislav. *Třicet let Pionýrské organizace na Domažlicku: 1949-1979*. 1. vyd. Domažlice: Muzeum Chodska, 1979. s. 8 – 9.

⁶⁷ LÍKAŘ, Stanislav. *Třicet let Pionýrské organizace na Domažlicku: 1949-1979*. 1. vyd. Domažlice: Muzeum Chodska, 1979. s. 11.

mezi 50 prvních v republice. Prvním ředitelem Okresního domu pionýrů se stal Karel Kopelent.⁶⁸ Pionýrská organizace na školách Domažlicka také zahájila tradici vítání prvňáčků a slavnostní zahajování školního roku za účasti veřejnosti.⁶⁹

Kromě výstav o sobě dávaly oddíly vědět i další kulturní činnosti⁷⁰. Při pionýrských skupinách a oddílech po celém Domažlicku tak vznikaly i divadelní soubory. Menší formy kulturní činnosti byly běžné především v oblastech, kde se součástí pionýrské činnosti staly i národopisné, pěvecké a hudební soubory⁷¹. Mezi takové oblasti patřilo například Klenci pod Čerchovem nebo Postřekov.⁷²

V některých pionýrských oddílech začala i samostatná publikační a vydavatelská činnost. V Kolovči vycházely školní noviny „*Ze školního kalamáře*“, ve Kdyni zase „*Kdyňské pionýrské noviny*“.⁷³

2.3 Jubilejní rok 1959

10. výročí založení PO ČSM využila Komunistická strana Československa k propagaci organizace a pionýrských idejí a vyhlásila rok 1959 „Rokem pionýrské pomoci republice“, do kterého se svou činností zapojili i pionýři na Domažlicku.

U příležitosti výročí se ve dnech 5. – 7. června konal v Horšovském Týně 1. krajský slet pionýrů za účasti 2000 členů z celého kraje. Na programu byly výstavy, besedy, sportovní a branné soutěže a také vystoupení krajského divadla. Oslavy výročí pokračovaly i koncem měsíce ve dnech 22. – 28. 6., kdy se vydaly 2 okresní delegace z Domažlic a Horšovského Týna na celostátní oslavy do Prahy.⁷⁴

Téhož roku došlo v PO ČSM k organizačním změnám, kdy byla do pionýrské struktury včleněna i nejmladší generace, tzv. jiskry. Jejich oddíly vznikly i v Zahořanech, Klenci pod Čerchovem, Poběžovicích, Horšovském Týně a dalších menších obcích. Za půl

⁶⁸ Soukromý archiv Evy Tomanové. Skupinová vedoucí: Eva Tomanová. *Kronika Pionýrské skupiny Ptáčata (1981 – 1988)*.

⁶⁹ Kronika hlavní, obecné, národní, střední a základní školy. *Portafontium* [online]. Dostupné z URL: <http://www.portafontium.eu/iipimage/30160396/soap-do_01059_skola-domazlice-1940-1961_1320?x=505&y=193&w=485&h=175> [cit. 2017-08-23].

⁷⁰ Viz Příloha č. 2 a Příloha č. 3.

⁷¹ Viz Příloha č. 4.

⁷² LÍKAŘ, Stanislav. *Třicet let Pionýrské organizace na Domažlicku: 1949-1979*. 1. vyd. Domažlice: Muzeum Chodska, 1979. s. 11.

⁷³ LÍKAŘ, Stanislav. *Třicet let Pionýrské organizace na Domažlicku: 1949-1979*. 1. vyd. Domažlice: Muzeum Chodska, 1979. s. 12.

⁷⁴ LÍKAŘ, Stanislav. *Třicet let Pionýrské organizace na Domažlicku: 1949-1979*. 1. vyd. Domažlice: Muzeum Chodska, 1979. s. 19 – 20.

roku pracovalo na okrese celkem 42 oddílů jisker se 739 dětmi. Jejich činnost je možno zaznamenat v národopisném souboru domažlických škol anebo Chodské hyjtě.⁷⁵

2.4 Vznik nové okresní organizace

V roce 1960 došlo k novému státoprávnímu uspořádání, což se dotklo nejen oblasti Domažlicka, kde byly sloučeny okresy Domažlice a Horšovský Týn v jeden se sídlem v Domažlicích, ale také organizační struktury PO ČSM. Tyto změny přinesly nové volby jak do NV, tak do nově vytvořených okresních organizací. Pro svou údajnou efektivnější práci se do čela okresní PO ČSM dostali především pracovníci z Horšovskotýnska, kteří svou aktivitu zaměřili hlavně na organizování sportovních akcí.⁷⁶ Roku 1960 se tak v Domažlicích poprvé konala 1. pionýrská olympiáda.

Kromě sportovních aktivit se pionýři zapojili do celostátní expedice Za rudým praporem. Jednou z nejběžnějších forem této expedice byly besedy s místními referenty, sovětskými občany, ale i dalšími lidmi z okresu. V duchu tehdejší doby sloužily zejména ke komunistické propagandě. Mezi doloženými besedujícími byli například Jaroslava Ramešová z Lidic či generál Tesařík z Klenčí pod Čerchovem a mnoho dalších.⁷⁷

V prosinci 1962 se konal 12. sjezd KSČ, který do základní pionýrské soustavy začlenil nové oddíly Mladých strážců hranic. Ty se staly součástí Pionýrské organizace v pohraničí, tedy i na Domažlicku. V roce 1969 zde vznikla pionýrská skupina Mladých strážců hranic, která se následně roku 1975 spojila s pionýrskou skupinou Mír.⁷⁸

K největší organizační změně 60. let došlo v červnu 1968, kdy se stal Pionýr součástí pluralitního systému mládežnických organizací. Tato změna se samozřejmě dotkla i pionýrů na Domažlicku. Dokonce zde na krátkou dobu obnovil svou činnost také Junák. I přes tyto změny a snahy o vybudování „socialismu s lidskou tváří“ však na Domažlicku stále působila Ústřední rada Pionýrské organizace, vedená tehdy Ivo Švíglerem, která zůstávala věrná původní struktuře a ideji PO ČSM. Poté, co došlo roku 1970 ke znovuvybudování celostátní organizace mládeže, byla domažlická ÚR PO Komunistickou stranou Československa prezentována, ba až oslavována jako „jedna

⁷⁵ LÍKAŘ, Stanislav. *Třicet let Pionýrské organizace na Domažlicku: 1949-1979*. 1. vyd. Domažlice: Muzeum Chodska, 1979. s. 17.

⁷⁶ LÍKAŘ, Stanislav. *Třicet let Pionýrské organizace na Domažlicku: 1949-1979*. 1. vyd. Domažlice: Muzeum Chodska, 1979. s. 20 – 21.

⁷⁷ LÍKAŘ, Stanislav. *Třicet let Pionýrské organizace na Domažlicku: 1949-1979*. 1. vyd. Domažlice: Muzeum Chodska, 1979. s. 23.

⁷⁸ KOZOVÁ, Zdeňka. Pionýři oslaví svůj svátek. *Zpravodaj agitačního střediska Národní fronty Domažlice*. Domažlice, 1989, XVI.(4), s. 1 – 2.

z nejpevněji setrvávajících orgánů organizace na pozicích věrnosti marxismu-leninismu.“⁷⁹

Ještě v době samostatného Pionýra, roku 1969, bylo v Domažlicích založeno středisko Pionýra, které sdružovalo organizace z Domažlic, Klenci pod Čerchovem, Kouta na Šumavě a Zahořan. Při této příležitosti byl také nově otevřen Dům pionýrů a mládeže a koncem roku dostala organizace i polovinu domu pro účely dětského hnutí.⁸⁰

2.5 70. léta na Domažlicku

Pionýrská činnost byla v roce 1971 ovlivněna 50. výročím KSČ, které strana využila zejména k monumentálním, až patetickým oslavám. Toho roku se konal jubilejní 10. okresní pionýrský sraz ve Kdyni, který byl přehlídkou úspěchů pionýrských skupin. U příležitosti těchto oslav bylo vyznamenáno i 8 pionýrských oddílů a 8 jednotlivců okresní PO.

V rámci normalizačního procesu, po znovuoobnovení organizace PO SSM, kladla strana velký důraz na registrování nových, respektive původních, členů a oddílů. V důsledku toho došlo k opětovnému nárůstu činnosti, a to nejen ve větších městech, ale také na vesnicích. Roku 1972 byly obnoveny oddíly například v Postřekově, Újezdě, Koutě na Šumavě atd., které spadaly pod střediska v obvodu. Jedinou samostatnou vesnickou organizací byla pionýrská skupina v Prapořišti, která se pyšnila vlastní pionýrskou dechovkou a účastnila se mnohých významných akcí, jakými byly např. Chodské slavnosti nebo pionýrské srazy po celé republice.⁸¹

Roku 1973 bylo vydáno nařízení, že ke každé domažlické základní škole bude náležet jedna pionýrská skupina. ÚV SSM rozhodl, že při Základní škole Komenského 11, později Julia Fučíka, bude existovat Pionýrská skupina Ptáčata a při Základní škole Komenského 17 Pionýrská skupina Mír.⁸² Ještě téhož roku se začala projevovat narůstající aktivita domažlické PO SSM.

U příležitosti 24. výročí PO a 70. výročí narození Julia Fučíka se konal okresní sraz pionýrů v Blížejově, v červnu také tradiční letní sraz v Holýšově a nechyběla ani krajská

⁷⁹ LÍKAŘ, Stanislav. *Třicet let Pionýrské organizace na Domažlicku: 1949-1979*. 1. vyd. Domažlice: Muzeum Chodska, 1979. s. 30.

⁸⁰ LÍKAŘ, Stanislav. *Třicet let Pionýrské organizace na Domažlicku: 1949-1979*. 1. vyd. Domažlice: Muzeum Chodska, 1979. s. 30.

⁸¹ LÍKAŘ, Stanislav. *Třicet let Pionýrské organizace na Domažlicku: 1949-1979*. 1. vyd. Domažlice: Muzeum Chodska, 1979. s. 32.

⁸² Rozhovor s paní Marií Domlátilovou, 24. listopadu. 2017. Soukromý archiv autorky.

soutěž KV SSM. Jednou z nových forem soutěže se roku 1973 stala Pionýrská stezka odvahy.⁸³

Rok 1974 se nesl v duchu oslav 25. výročí únorového převratu, na nichž se podíleli také pracovníci PO SSM. První oficiální událostí byla 2. února 1974 II. konference pionýrských pracovníků v Mrákově⁸⁴. U příležitosti oslav došlo také k otevření nových kluboven několika pionýrských skupin, například horšovskotýnských, kolovečských, klenečských anebo blížejevských pionýrů. V tomto roce tvořilo PO na domažlickém okrese celkem 3 038 pionýrů.⁸⁵

Roku 1975 byly v domažlické Pionýrské skupině Mladých strážců hranic a Pionýrské skupině Mír provedeny reorganizační změny, které zapříčinily jejich sloučení a vznik Pionýrské skupiny Mladých strážců hranic Mír.⁸⁶

Koncem roku 1979 bylo v domažlickém okrese registrováno 16 pionýrských skupin, mezi které patřila PS Orlici Bělá nad Radbuzou, PS Průkopníci Hostouň, PS Julia Fučíka Blížejev, PS MSH Mír Domažlice, PS Ptáčata Domažlice, PS Mladých budovatelů Holýšov, PS Ivo Švíglera Horšovský Týn, PS Safir Kdyně, PS Klenci pod Čerchovem, PS Strážci míru Koloveč, PS Kout na Šumavě, PS Zoji Kosmoděmjanské Mrákov, PS Pohraniční stráž Pobežovice, PS Postřekov, PS Lípa Prapořiště a PS Pavlíka Morozova Staňkov, čítající dohromady na 4230 členů.⁸⁷

2.6 80. léta na Domažlicku

V 80. letech došlo na Domažlicku k velkému nárůstu členů PO. Dle statistických údajů se k 1. lednu 1987 nacházelo na okrese Domažlice na 5364 členů v celkem 15 pionýrských skupinách. Největší skupinou okresu se v této době stala Pionýrská skupina Ptáčata Domažlice vedená Evou Tomanovou. Skupina k 1. lednu 1987 čítala na 746 členů.⁸⁸

⁸³ LÍKAŘ, Stanislav. *Třicet let Pionýrské organizace na Domažlicku: 1949-1979*. 1. vyd. Domažlice: Muzeum Chodska, 1979. s. 34.

⁸⁴ Viz Příloha č. 5.

⁸⁵ LÍKAŘ, Stanislav. *Třicet let Pionýrské organizace na Domažlicku: 1949-1979*. 1. vyd. Domažlice: Muzeum Chodska, 1979. s. 38.

⁸⁶ KOZOVÁ, Zdeňka. *Pionýři oslaví svůj svátek*. Zpravodaj agitačního střediska Národní fronty Domažlice. Domažlice, 1989, XVI.(4), s. 1 – 2.

⁸⁷ LÍKAŘ, Stanislav. *Třicet let Pionýrské organizace na Domažlicku: 1949-1979*. 1. vyd. Domažlice: Muzeum Chodska, 1979. s. 53.

⁸⁸ TOMANOVÁ, Eva. *Pedagogické problémy výchovy pionýrských pracovníků*. Pedagogická fakulta University Karlovy, 1988. Diplomová práce. Universita Karlova. Vedoucí práce PhDr. Pavel Martínek.

Svůj podíl na zvyšování členské základny v 80. letech měla bezpochyby i okresní rada PO SSM, jejímž tajemníkem byl v této době Milan Kuba. Ten se dle slov Evy Tomanové „... *hodně zasloužil o pionýrský rozkvět v domažlickém okrese, společně také s Romanem Pavlíkem. Fakticky to byli spíše dva rivalové. Roman Pavlík to dělal víc po „skautsku“ a Milan Kuba zase po „pionýrsku“.* Roman měl rád komorní věci, spíš pro malou skupinku třeba dvaceti lidí, zatímco Milan to dělal pro všechny na celém okrese.“⁸⁹

Ačkoli se zdálo, že je situace v PO SSM příznivá, do vývoje organizace zasáhly roku 1989 listopadové události, které se projeví jak na celostátní úrovni, tak na úrovni okresní.

2.7 90. léta na Domažlicku

Dle vzpomínek současného skupinového vedoucího PS Čtyřlístek Jana Pangráce se po listopadových událostech roku 1989 konalo v budově Okresního národního výboru v Domažlicích, dnešní budově Okresního soudu v Domažlicích, setkání všech pionýrských skupin v čele s předsedou okresní rady PO SSM Milanem Kubou.⁹⁰ O tom, že se jednalo o poklidné setkání bez jakýchkoliv invektiv směrem k členům, kteří chtěli z „Pionýra“ vystoupit, svědčí shodné vzpomínky Marie Domlátilové, Evy Tomanové i Jana Pangráce.⁹¹

V následujících měsících došlo vlivem politických a celospolečenských změn ke značnému úpadku všech okresních pionýrských skupin. Pionýrská skupina Prapořiště přešla do organizace Junák – český skaut, PS Holýšov se rozdělila mezi nově vzniklý Pionýr a Junák – český skaut a k rozdělení došlo také ve staňkovské pionýrské skupině. Ke změnám došlo také v PS v Bělé nad Radbuzou, která přešla do Asociace turistických oddílů mládeže, tzv. „tomíky“. Mezi zaniklé pionýrské skupiny domažlického okresu patřily například pionýrské skupiny v Klenčí pod Čerchovem, Postřekově a také Blížejově. Kromě celých skupin zanikaly také pionýrské oddíly, které spadaly pod domažlické skupiny, jednalo se např. o oddíl v Havlovicích a na Babyloně.⁹²

V současné době se na území domažlického okresu nachází celkem 9 pionýrských skupin, z toho celkem 3 v Domažlicích. Mezi okresní pionýrské skupiny patří PS Jitřenka Kdyně, PS Kolo Koloveč, PS Holýšov, PS Stopaři a PS Safír Kdyně. V roce 2018 nově

⁸⁹ Rozhovor s paní Evou Tomanovou, 19. listopadu. 2017. Soukromý archiv autorky.

⁹⁰ Rozhovor s panem Janem Pangrácem. 30. ledna 2018. Soukromý archiv autorky.

⁹¹ Rozhovor s paní Marií Domlátilovou, 24. listopadu 2017, paní Evou Tomanovou, 19. listopadu 2017 a panem Janem Pangrácem, 30. ledna 2018. Soukromý archiv autorky.

⁹² Rozhovor s panem Janem Pangrácem. 30. ledna 2018. Soukromý archiv autorky.

přibyla Pionýrská skupina Skřítkové Blížejev. Mezi domažlické skupiny patří PS Čtyřlístek, PS Mír Domažlice a PS Ptáčata Domažlice.

2.8 Pionýrské tábory na Domažlicku

Tábory byly a stále jsou vyvrcholením celoroční činnosti jednotlivých oddílů a skupin.⁹³ Nejstarší záznamy o táboře domažlických pionýrů pocházejí z roku 1952, kdy byla skupina dětí na táboře v osadě Hajda u Milevska. Jeden stálý tábor pro okres Domažlice byl ve Velharticích, horšovskotýnští pionýři měli podobný od roku 1959 v Miřkově.

V roce 1959 proběhl v Domažlicích experiment tzv. městského pionýrského tábora, předchůdce dnešního příměstského tábora. Děti se scházely v 8:00 a po obědě doma se vracely na odpolední program, který končil v 18:00. Náplní takového tábora byly výlety, koupání, branné a sportovní hry, brigádnická pomoc při úpravě města atp. Téhož roku se konal podobný experiment i v Horšovském Týně, konkrétně v prostorách JZD Mašovice. V tomto případě se děti 6 hodin věnovaly zemědělské práci a zbytek dne byl věnován sportu, kulturní činnosti, exkurzím atp.⁹⁴

Oblíbené byly také putovní tábory, kdy se pionýři z Domažlicka podívali nejen do okolí, ale například i do Tater, Krkonoš, Jeseníků, sjížděli Lužnici, Berounku a horšovskotýnský vodácký oddíl i řeku v Rumunsku.

V 70. letech se v domažlickém okrese stala hlavním místem pro pořádání letních táborů pionýrská základna v Ostrově, kde se za jediné léto vystřídalo až 400 pionýrů nejen z Domažlicka, ale i Sokolovska, Litvínova, Klatov anebo NDR.⁹⁵ Na základně v Ostrově se kromě dětských táborů konala také letní táborová škola a mnohá školení pro pionýrské pracovníky.⁹⁶ Kromě této základny pořádaly jednotlivé pionýrské skupiny a pionýrské oddíly tábory na rozličných místech.⁹⁷ Dle vzpomínek Evy Tomanové nebylo hledání míst pro táboření nikterak náročné. Vedoucí nebyli v té době svazováni přísnými zákony tak, jako je tomu dnes. Pionýrům bezpochyby nahrávala i společenská situace, kdy byli společností přijímáni velice kladně. Proto jediné, co k pořádání tábora potřebovali, byl

⁹³ Viz Příloha č. 6.

⁹⁴ LÍKAŘ, Stanislav. *Třicet let Pionýrské organizace na Domažlicku: 1949-1979*. 1. vyd. Domažlice: Muzeum Chodska, 1979. s. 33 – 38.

⁹⁵ LÍKAŘ, Stanislav. *Třicet let Pionýrské organizace na Domažlicku: 1949-1979*. 1. vyd. Domažlice: Muzeum Chodska, 1979. s. 37.

⁹⁶ Rozhovor s paní Evou Tomanovou, 19. listopadu 2017. Osobní archiv autorky.

⁹⁷ Viz Příloha č. 7.

souhlas obce, na jejímž území se tábořiště nacházelo, a hlášení o konání tábora příslušné hygienické stanici.⁹⁸

Počátkem 80. let vybuďovala pionýrská skupina Ptáčata svou stálou táborovou základnu na louce u Václavského rybníka nedaleko Přimdy⁹⁹, kde pořádají tábory dodnes. PS MSH Mír začala v průběhu 80. let také s budováním vlastní táborové základny, a to v Újezdě nedaleko Domažlic.¹⁰⁰ Základna PS MSH Mír byla dokončena počátkem 90. let a od té doby se zde pravidelně konají letní pionýrské tábory PS Mír Domažlice a PS Čtyřlístek. Kromě čtrnáctidenních letních táborů pořádá v současné době PS Mír Domažlice také týdenní motivované příměstské tábory.¹⁰¹

⁹⁸ Rozhovor s paní Evou Tomanovou, 19. listopadu 2017. Osobní archiv autorky.

⁹⁹ Viz Příloha č. 8 a Příloha č. 9.

¹⁰⁰ Viz Příloha č. 10.

¹⁰¹ Rozhovor s paní Dagmar Čechovou, 25. února 2018. Osobní archiv autorky.

3 Pionýrské skupiny na Domažlicku

V době, kdy měla podle politické doktríny v Československu vedoucí úlohu KSČ, existovaly pionýrské oddíly a skupiny při základních školách. Jinak tomu nebylo ani na Domažlicku.

V Domažlicích existovaly do roku 1985 2 základní školy – Komenského 11, bývalá dívčí škola, a Komenského 17, bývalá chlapecká škola. V rámci těchto základních škol existovaly od počátku 50. let pionýrské oddíly, na které po roce 1970 navázaly pionýrské skupiny Ptáčata Domažlice a Mladí strážci hranic Mír.

Roku 1985 byla z kapacitních důvodů otevřena nová základní škola, kam přešel pedagogický sbor z tehdejší Základní školy Komenského 11, současně byly propojeny prostory bývalých 2 základních škol v Komenského ulici a vznikla tak jedna Základní škola Komenského 17, která ve stejné podobě existuje dodnes.¹⁰² Spolu s těmito změnami se také přesunul vliv jednotlivých skupin. Jelikož byla Pionýrská skupina Ptáčata od svého vzniku určena pro žáky Základní školy Komenského 11, přesunulo se její působíště do ulice Československé lidové armády¹⁰³, kde sídlí nově vzniklá škola dodnes. Působíště PS MSH Mír zůstalo i nadále při ZŠ Komenského 17.

Tradice těchto pionýrských skupin nezanikla ani po roce 1989. V současné době existují v Domažlicích 3 skupiny – PS Ptáčata Domažlice, PS Mír Domažlice a PS Čtyřlístek.¹⁰⁴ Poslední z vyjmenovaných skupin vznikla až 31. října 2000 po oddělení od PS Mír Domažlice.

3.1 Pionýrská skupina Ptáčata Domažlice

Počátky Pionýrské skupiny Ptáčata Domažlice lze datovat do roku 1968. V tomto roce došlo k uvolnění společenských poměrů a kromě jiného byla obnovena činnost Junáka. Právě z jednoho skautského oddílu vznikla v 70. letech Pionýrská skupina Ptáčata, která následně navázala na činnost pionýrských oddílů při ZŠ Komenského 11.

¹⁰² Novou školu nastěhovali i vojáci. *Domažlický deník*. [online].

Dostupné z URL: <https://domazlicky.denik.cz/zpravy_region/novou-skolu-nastehovavali-i-pohranicnici-20150901.html> [Citováno dne 2017-10-27].

¹⁰³ Dnes ulice Msgre B. Staška.

¹⁰⁴ Viz Příloha č. 11, Příloha č. 12 a Příloha č. 13.

3.1.1 Předchůdce Pionýrské skupiny Ptáčata Domažlice

Pionýrská skupina při Základní škole Komenského 11 vznikla roku 1950, nicméně první dochované kronikové záznamy pocházejí až z 5. října 1955, kdy se uskutečnila první skupinová rada. Skupinovou radu volili pionýři vždy na začátku nového školního roku a nacházel se v ní vždy jeden zástupce z každého oddílu. Skupina byla dělena do oddílů podle tříd a každý oddíl měl 1 – 3 vedoucí z řad ČSM. V letech 1955 – 1959 se na škole nacházelo 7 oddílů pro žáky od 3. do 7. třídy, zatímco žáci osmých tříd se již řadili do ČSM. V čele oddílu stál oddílový vedoucí, kterým byla povětšinou třídní učitelka, nebo voják, který měl o práci s mládeží zájem. V čele skupiny pak stál skupinový vedoucí. První kronikové záznamy o této funkci pocházejí z 24. září 1957, kdy je jako skupinová vedoucí uvedena Marie Kramlová. Pod jejím vedením započali pionýři ve velkém plnit tehdy požadované závazky vůči KSČ a zapojili se do akce Rok pionýrské pomoci republice.¹⁰⁵

S novým školním rokem 1959 nastoupila do funkce vedoucí skupiny Marie Pachnerová, pod jejímž vedením byla směřována činnost celé skupiny k oslavám 15. výročí osvobození Rudou armádou. Sympatie ke komunistické ideologii lze doložit úryvkem ze zdobené vizitky k MDŽ: „*Bílá holubička letí, nese mír pro všechny děti. Všem maminkám nese k svátku věčný mír a nikdy válku.*“¹⁰⁶ Díky takovýmto kulturním aktivitám, jež skupina v rámci oslav výročí připravovala, se počet členů skupiny rychle zvyšoval. Oproti předchozím rokům se počet oddílů zvýšil na 9 a celkově měla pionýrská skupina 293 pionýrů a pionýrek.¹⁰⁷

Se stejnou organizační strukturou a se stejně zaměřenou činností, tedy podporovat vedoucí úlohu KSČ, existovala Pionýrská organizace až do roku 1968, kdy došlo k obnovení samostatného Pionýra a Junáka.

3.1.2 Vznik Pionýrské skupiny Ptáčata

Když došlo v roce 1968 k obnovení Junáka, bylo v Domažlicích svoláno shromáždění všech zájemců o skauting. Přestože byli mnozí pro obnovu skautských oddílů, bylo třeba vyřešit otázku nedostatku lidí, vedoucích i zájemců z řad dětí, která byla způsobena téměř dvacetiletým zákazem činnosti. Vedení jednoho z domažlických oddílů

¹⁰⁵ Archiv Pionýrské skupiny Ptáčata Domažlice. Skupinové vedoucí: Marie Kramlová, Marie Pachnerová. *Kronika pionýrské skupiny ZDŠ Komenského 11, školy v Domažlicích (1955 – 1965).*

¹⁰⁶ Archiv Pionýrské skupiny Ptáčata Domažlice. Skupinové vedoucí: Marie Kramlová, Marie Pachnerová. *Kronika pionýrské skupiny ZDŠ Komenského 11, školy v Domažlicích (1955 – 1965).*

¹⁰⁷ Archiv Pionýrské skupiny Ptáčata Domažlice. Skupinové vedoucí: Marie Kramlová, Marie Pachnerová. *Kronika pionýrské skupiny ZDŠ Komenského 11, školy v Domažlicích (1955 – 1965).*

se ujala Marie Domlátilová a to i přesto, že do Skauta chodila před rokem 1948 necelé 4 roky. Společně s dalšími skautkami založila dívčí oddíl Bílé růže, který v rámci Junáka existoval až do roku 1970. V tomto roce byla opět vybudována jednotná celostátní organizace a oddíl byl nucen vstoupit do PO SSM. I přes tuto změnu pokračovala Marie Domlátilová se svými svěřenkyněmi v činnosti založené na skautských tradicích.

Samotný vznik Pionýrské skupiny Ptáčata je datován do roku 1973, kdy bylo vydáno nařízení, že ke každé z domažlických škol bude náležet jedna pionýrská skupina. ÚV SSM rozhodl, že při Základní škole Komenského 11 bude existovat skupina vedená Marií Domlátilovou, bývalou skautskou vedoucí. Do této doby existoval pouze oddíl Bílé růže. Skupina tedy vznikla z původního skautského oddílu, ale název bylo třeba změnit. Toto rozhodnutí přenechala Marie Domlátilová na členkách, které se rozhodly, že skupina ponese název Ptáčata. Následně bylo dohodnuto, že se oddíly budou jmenovat podle ptáků a jednotlivé družiny podle hmyzu, jímž se ptáci živí. Tak vznikly první tři dívčí oddíly – Vlaštovky, Sojky a Jiříčky. V následujících letech vznikl z iniciativy Marie Domlátilové také první chlapecký oddíl Stehlíci a členská základna se začala postupně navyšovat.¹⁰⁸

Roku 1975 nastoupila do nově placené funkce hlavní vedoucí PS Blanka Mrázová, za jejíhož vedení se začala skupina razantně rozrůstat. To bylo důvodem k přesunu z původní malé skautské klubovny do několika prostornějších kluboven po celém městě.¹⁰⁹

Po Blance Mrázové nastoupila do funkce skupinové vedoucí Květa Koskubová, bývalá skupinová vedoucí z Horšovského Týna, která díky svým zkušenostem obohatila skupinu o mnohé zajímavé akce a výlety, např. na Slovensko na Rysy, do Tater atp. Za vedení Květy Koskubové se ustálily pravidelné tábory v Milevě, Telicích a byla objevena louka nedaleko Přimdy, kam se o několik let později přesunuly tábory definitivně.¹¹⁰

3.1.3 Skupina v 80. letech

Počátkem 80. let se ujal vedení skupiny Stanislav Doktor. Přestože pracoval řadu let na okresní úrovni PO, neměl zkušenost s pozicí skupinového vedoucího a s takto velkou skupinou, která v té době čítala asi 500 členů, si nedokázal poradit. Podle vzpomínek Evy Tomanové to neměl lehké ani ve vztahu s ostatními vedoucími, nerespektovali jej. Za jeho vedení byly definitivně ukončeny tábory v Telicích a táborová základna byla přesunuta na

¹⁰⁸ Rozhovor s paní Marií Domlátilovou, 24. listopadu 2017. Soukromý archiv autorky.

¹⁰⁹ Rozhovor s paní Marií Domlátilovou, 24. listopadu 2017. Soukromý archiv autorky.

¹¹⁰ Rozhovor s paní Evou Tomanovou, 19. listopadu 2017. Soukromý archiv autorky.

Přimdu. Současně za Doktorova vedení získala pionýrská skupina novou klubovnu ve vile Mařenka, ve které sídlila od 1. prosince 1981 do 30. září 2000.¹¹¹

Protože nebyli členové skupiny spokojeni se současným vedením, hledali za Stanislava Doktora náhradu. V této době končila střední školu jedna z instruktorek Eva Tomanová, která si sice přála studovat pedagogickou fakultu, ale vzhledem k zaměření studované střední školy jí to nebylo umožněno. Shodou okolností jí Marie Domlátilová a Jiří Kozina, členové tehdejšího vedení PS, nabídli, aby přijala Doktorovu pozici a stala se placenou skupinovou vedoucí. Roku 1981 tedy nastoupila Eva Tomanová do funkce vedoucí skupiny, dálkově začala studovat Pedagogickou fakultu Univerzity Karlovy, protože skupinová vedoucí musela mít pedagogické vzdělání, a značnou měrou přispěla k rozvoji PS Ptáčata. Za její sedmileté období ve vedení se skupina rozrostla na 23 oddílů, které čítaly přibližně 720 dětských členů a 115 vedoucích. V této době se tak PS Ptáčata stala největší pionýrskou skupinou na okrese.¹¹²

Skupina se odlišovala tím, jakým způsobem byl plněn plán celoroční činnosti. Přestože musely být plněny celostátní hry, třeba Cesta ke svobodě a míru, a členové se účastnili například bramborových brigád¹¹³, snažil se kolektiv instruktorů a vedoucích v čele s Evou Tomanovou přizpůsobit program tak, aby nebyla politika tím hlavním. Snažili se do programu vnést tábornickou zábavu jako vázání uzlů, Morzeovu abecedu, zdravotvědu, šifry atp.

Kromě celoroční práce v klubovně se v létě pořádaly tábory na louce u Václavského rybníka nedaleko Přimdy. Vzhledem k velikosti louky se konaly 2 tábory současně a za prázdniny se zde vystříдалo až 8 běhů. Mimo jiné se dělaly také vodácké tábory, týdenní putovní výlety, plavecký tábor v Nýrsku, takže se za léto uskutečnilo kolem 12 táborů a skupina vzkvétala.

Organizační struktura skupiny byla propracovaná. Systém, kde by každá třída znamenala jeden oddíl, který by byl veden učitelkami, ve skupině nebyl. Protože se jednalo o velkou masu, nemohla skupina existovat bez vnitřního uspořádání, a tak byli stanoveni funkcionáři i z řad dětí. Skupina měla své vedení. To se sestávalo z 5 až 11 členů, kteří byli nějakým způsobem zasloužilí, nebo už nechtěli pracovat s dětmi. Ti pomáhali placené skupinové vedoucí a kontrolovali například plnění plánu. Dál existoval kolektiv pionýrských pracovníků, což byl kolektiv všech oddílových vedoucích a instruktorů.

¹¹¹ Rozhovor s paní Evou Tomanovou, 19. listopadu. 2017. Soukromý archiv autorky.

¹¹² Rozhovor s paní Evou Tomanovou, 19. listopadu. 2017. Soukromý archiv autorky.

¹¹³ Viz Příloha č. 14.

Pakliže měla skupina 23 oddílů, bylo celkem 23 oddílových vedoucích, instruktorů kolem 100. Dalším orgánem, tentokrát z dětských řad, byla skupinová rada a oddílová rada. Do skupinové rady vyslal každý oddíl pro ně nejlepšího člena, bylo jich tedy 23, a každý z nich dostával nějaké úkoly. Se skupinovou radou se vedoucí skupiny scházela jednou až dvakrát měsíčně ve škole, kde měla hlavní vedoucí kabinet a kde ji děti mohly navštěvovat kdykoli potřebovaly, anebo chtěly. Dál měl každý oddíl předsedu oddílové rady, který měl na starosti oddíl a spolupráci se členy skupinových rady. I skupinová rada měla předsedu skupinové rady, dle slov Evy Tomanové „...byl pro hlavní vedoucí největší oporou.“¹¹⁴

Jednou za rok se konalo skupinové shromáždění.¹¹⁵ „Dříve se shromáždění konalo v kulturním středisku, za nás už v jízdárně, aby se všichni vešli. Přišlo třeba i 350 dětí. Shromáždění řídila skupinová rada, ne já jako skupinová vedoucí. Já tam byla pouze jako člověk, který přednesl zprávu o činnosti. Shromáždění zahajoval předseda skupinové rady. Oddíly četly například to, co se jim za uplynulý rok podařilo, přečetla se zpráva o činnosti, zpráva o hospodaření, plán práce na další rok a také byla vedena diskuze. Byla to velice oficiální akce, na kterou byli vždy pozváni hosté, ať někdo ze školy, nebo inspektor školství. Všichni zúčastnění byli při této příležitosti oblečeni v pionýrských krojích,“ vzpomíná Eva Tomanová.¹¹⁶

K PS Ptáčata patřilo také několik vesnic – Újezd, Stráž, Nevolice, Draženov Zahořany a Chrastavice. Vesnice měly své oddíly a jezdily v rámci PS také na tábory.

V lednu 1988 ukončila E. Tomanová svou činnost a odešla na mateřskou dovolenou. Vedení se ujala Soňa Müllerová, která vedla skupinu necelé 2 roky. Oproti Evě Tomanové ovšem nezvládala základní organizaci skupiny, ani komunikaci s ostatními vedoucími, a tak došlo za jejího vedení k úpadku skupiny. Protože práci vedoucí PS nezvládala, byla jí na pomoc přidělena Ilona Rakovanová, nicméně po listopadových událostech v roce 1989 a následném zrušení funkce placených vedoucích skupin se své funkce definitivně vzdala.¹¹⁷

Jedna z posledních velkých akcí, která jakoby uzavírala éru komunismu, se konala 1. dubna roku 1989. Jednalo se o první Slet Ptáčat, který se konal v domažlickém MKS. Dle vzpomínek Evy Tomanové a Marie Domlátilové se sešlo na 600 bývalých

¹¹⁴ Rozhovor s paní Evou Tomanovou, 19. listopadu 2017. Soukromý archiv autorky.

¹¹⁵ Viz Příloha č. 15 a Příloha č. 16.

¹¹⁶ Rozhovor s paní Evou Tomanovou, 19. listopadu 2017. Soukromý archiv autorky.

¹¹⁷ Rozhovor s paní Evou Tomanovou, 19. listopadu 2017. Soukromý archiv autorky.

i současných členů a jednalo se o jednu z nejlepších akcí. Další slet byl naplánovaný za pět let, ale to tehdy ještě nikdo netušil, jaké změny přinesou listopadové události roku 1989.¹¹⁸

3.1.4 Skupina po „sametové revoluci“

Po „sametové revoluci“ byla situace ve skupině velmi nepřehledná. Vlivem celospolečenských změn došlo k rapidnímu poklesu členské základny, který se týkal jak vedoucích, tak dětí. Někteří odešli do obnoveného Junáka – českého skauta, jiní skončili definitivně.

Skupinovým vedoucím se na počátku 90. let stal Miroslav Mach, kterého po krátké době vystřídal Petr Frček. Ten byl ve funkci přibližně do roku 2000. Za jeho vedení došlo v polovině 90. let k odkoupení táborové základny u Václavského rybníka a novým majitelem se stal právě Petr Frček společně s Miroslavem Hrušou, dnes již bývalí členové PS. Přestože byla louka převedena do soukromého vlastnictví, je dodnes pravidelně využívána po celé léto Pionýrskou skupinou Ptáčata Domažlice a horšovskotýnskou Pionýrskou skupinou Stopaři. Další významnou událostí bylo v září 2000 přestěhování skupinové klubovny z vily Mařenka v Kozinově ulici do budovy v Zahradní ulici¹¹⁹, kterou skupina sdílí s domažlickým Junákem – českým skautem.¹²⁰

Po Petrovi Frčkovi převzala na krátkou dobu vedení skupiny Jana Svobodová, která byla roku 2002 vystřídána Miroslavou Buršíkovou, t. č. Syřišťovou. Následně se ujal funkce Jaroslav Hinterholzinger, který stál v čele skupiny až do roku 2007.¹²¹ Za vedení těchto vedoucích členská základna skupiny klesala, nicméně od roku 2009, kdy se hlavní vedoucí skupiny stala Lenka Žáková, členská opět základna roste. V současné době má skupina 85 registrovaných členů.

3.2 Pionýrská skupina Mír Domažlice

Pionýrská skupina Mír Domažlice vznikla v březnu roku 1990 jako nástupce dřívější Pionýrské skupiny Mladých strážců hranic Mír. Před tím existovala pod různými názvy při Základní škole Komenského 17 v Domažlicích.

¹¹⁸ Soukromý archiv Evy Tomanové. Skupinová vedoucí: Eva Tomanová. *Kronika Pionýrské skupiny Ptáčata (1981 – 1988)*.

¹¹⁹ Viz Příloha č. 17 a Příloha č. 18.

¹²⁰ Rozhovor s panem Petrem Frčkem, 10. března 2018. Soukromý archiv autorky.

¹²¹ Rozhovor s panem Petrem Frčkem, 10. března 2018. Soukromý archiv autorky.

3.2.1 Předchůdce Pionýrské skupiny Mír Domažlice

Pionýrská skupina při Základní škole Komenského 17 vznikla roku 1950 pod vedením M. Vaňkové,¹²² nicméně první dochované kronikové záznamy pocházejí až z roku 1957. Zápisy většinou pojednávají o konaných pionýrských akcích, mezi které patřila oslava VŘSR, Jolka, MDŽ, První máj atd. Kroniky do roku 1968 jsou tvořeny převážně z fotografií a vůbec se v nich nevyskytují záznamy o členské základně, ani pionýrských pracovnících, proto údaje o tomto období nejsou v práci uvedeny.

Organizační struktura skupiny byla stejná jako na druhé domažlické škole – podle tříd byla skupina dělena do oddílů a každý oddíl měl 1 – 3 vedoucí z řad ČSM.¹²³

3.2.2 Vznik Pionýrské skupiny Mladých strážců hranic Mír

Poté, co byly do základní pionýrské soustavy začleněny nové oddíly Mladých strážců hranic, vznikla také v Domažlicích roku 1969 samostatná pionýrská skupina. Kromě ní existovaly v Domažlicích další dvě pionýrské skupiny – PS Ptáčata a PS Mír. Po reorganizačních změnách, které nastaly v 70. letech v domažlických pionýrských skupinách, došlo roku 1975 ke spojení PS Mladých strážců hranic a PS Mír, čímž vznikla Pionýrská skupina Mladých strážců hranic Mír, která v této podobě existovala při ZŠ Komenského 17 až do roku 1990.¹²⁴

3.2.3 Skupina v 80. letech

V čele skupiny stála skupinová vedoucí, kterou se roku 1980 stala Zdeňka Kozová. Paní Kozová byla ve funkci placené skupinové vedoucí až do roku 1989 a po obnovení skupiny v březnu 1990 se stala skupinovou vedoucí Pionýrské skupiny Mír Domažlice znovu. Ve funkci byla až do prosince roku 2017, tedy téměř 40 let, kdy ji na jejím místě vystřídala Dagmar Čechová.

Základem skupiny bylo několik oddílů, které na rozdíl od PS Ptáčata neměly jednotné označení. Ukázkou mohou být názvy jako Jitřenka, Hvězda, Ohníček, Plamínek

¹²² LÍKAŘ, Stanislav. *Třicet let Pionýrské organizace na Domažlicku: 1949-1979*. 1. vyd. Domažlice: Muzeum Chodska, 1979. 5 – 6.

¹²³ Archiv Pionýrské skupiny Mír Domažlice. Kronika Pionýrské skupiny při osmileté střední škole v Domažlicích (1957).

¹²⁴ KOZOVÁ, Zdeňka. Pionýři oslaví svůj svátek. *Zpravodaj agitačního střediska Národní fronty Domažlice*. Domažlice, 1989, XVI.(4), s. 1 – 2.

Mravenci, Čtyřlístek atd. V roce 1984 čítala PS MSH Mír 24 oddílů¹²⁵, které byly tvořeny žáky jedné třídy, což znamenalo, že se pionýři nejprve scházeli ve třídách Základní školy Komenského 17 a postupem času byly oddílové schůzky přesunuty do kluboven, které se nacházely v různých budovách po celém městě. Oddíl, který navštěvovala Dagmar Čechová, se scházel například v budově dnešního Gymnázia Jindřicha Šimona Baara. V druhé polovině 80. let získala PS MSH Mír dům na sídlišti Kozinovo pole, tzv. „Dřevák“¹²⁶, a tak se začali pionýři scházet na své pravidelné schůzky tam. „Dřevák“ zůstal sídlem skupiny i po roce 1989 a členové PS Mír Domažlice se zde společně s členy PS Čtyřlístek scházejí i v současné době.¹²⁷

Kromě celoroční práce v klubovně pořádala skupina letní pionýrské tábory. Protože v 80. letech ještě skupina neměla stálé tábořiště, konaly se tábory jednotlivých oddílů na různých místech Československa – v Mlázovech, Němčicích, Svojšíně, Milevě atp. Kromě tuzemských táborů pořádala PS MSH Mír také výměnné tábory, např. v SSSR, NDR nebo Bulharsku. Na výměnný tábor v SSSR vzpomíná Dagmar Čechová jako na nezapomenutelný zážitek. *„Poprvé jsme letěly letadlem, bylo nás asi 20 dětí, a přijely jsme do ohromně velkého prázdninového střediska, kde bylo na 300 dětí. Protože jsme se učili všichni rusky, s ruskými dětmi jsme se okamžitě skamarádily. To byl hezký zážitek. Na druhou stranu jsme viděli ruskou realitu, kdy se u nás mluvilo o Rusku jako o velkém vzoru, ale při procházení městem to tak úplně nebylo.“*¹²⁸

V průběhu 80. let navrhla Zdeňka Kozová, aby si skupina našla táborovou základnu v blízkosti Domažlic. Společně s Václavem Bouškem objevili v nedaleké obci Újezd vytěžený pískový lom, který po domluvě s Okresním národním výborem Domažlice skupina získala. Začala tak postupná výstavba táborové základny v „akci Z“, kdy byla postavena zděná jídelna, sociální zařízení a stany s podsadou byly nahrazeny dřevěnými chatami. V roce 1990 byla základna kolaudována a stala se tak trvalou základnou PS Mír Domažlice a později také PS Čtyřlístek, nicméně majetkové vztahy byly definitivně vyřešeny až roku 2014, kdy se základna stala majetkem PS Mír Domažlice.¹²⁹

¹²⁵ Archiv Pionýrské skupiny Mír Domažlice. Skupinová vedoucí: Zdeňka Kozová. *Kronika oddílu Jitřenka (1983 – 1986)*.

¹²⁶ Viz Příloha č. 19.

¹²⁷ Rozhovor s paní Dagmar Čechovou, 25. února 2018. Osobní archiv autorky.

¹²⁸ Rozhovor s paní Dagmar Čechovou, 25. února 2018. Osobní archiv autorky.

¹²⁹ Rozhovor s paní Dagmar Čechovou, 25. února 2018. Osobní archiv autorky.

3.2.4 Skupina po „sametové revoluci“

Listopadové události roku 1989 se promítly i do života PS MSH Mír. Dagmar Čechová vzpomíná, že „... ze dne na den, z měsíce na měsíc odešly všechny děti, protože rodiče řekli: „Ne, do Pionýra chodit nebudeš!“ Ačkoli jsme nedělali nic špatného. Postupně začali všichni chodit do Skauta nadšení, že všichni budou zase skauti, ale postupem času se začali vracet, protože se jim tam nelíbilo. Nicméně propad byl obrovský. Zároveň také odešlo hodně vedoucích, ale ti neodešli do Skauta, ale úplně skončili. Mnozí z nich byli vojáci, policisté, už to nemuseli dělat, aby měli dobrý posudek.“¹³⁰ Změna poměrů v organizaci je zřetelná také v kronikových záznamech oddílu Ohníček, kde postupně zápisů ubývá a objevují se četné informace o odcházejících členech.¹³¹

Postupem času začala skupina organizovat akce pro veřejnost, které do oddílů přivedly nové členy. Mezi tradiční akce PS Mír Domažlice patří např. únorový Maškarní karneval, podzimní akce Slavnosti světla a prosincové Čertoviny. Pro své členy pořádá také víkendové akce, účastní se krajských a republikových pionýrských setkání a společně se zbylými domažlickými skupinami se podílí na pořádání akcí pro děti a mládež.

Díky své aktivitě je v současné době Pionýrská skupina Mír Domažlice největší skupinou v Domažlicích, její členská základna stále narůstá a nyní je ve skupině registrováno 128 členů.

3.3 Pionýrská skupina Čtyřlístek

Pionýrská skupina Čtyřlístek má z domažlických pionýrských skupin historii nejkratší. Vznikla až v roce 2000 poté, co se odtrhla od Pionýrské skupiny Mír Domažlice, do které byla do té doby začleněna jako pionýrský oddíl Čtyřlístek. Nejvýznamnějším jménem této skupiny je bezpochyby jméno zakládajícího člena a současného hlavního vedoucího skupiny Jana Pangráce.¹³²

3.3.1 Předchůdce Pionýrské skupiny Čtyřlístek

Počátky PS Čtyřlístek lze datovat do podzimu roku 1983, kdy v rámci PS Mladých strážců hranic Mír vznikl samostatný, tehdy ještě bezejmenný oddíl, vedený instruktorkou

¹³⁰ Rozhovor s paní Dagmar Čechovou, 25. února 2018. Soukromý archiv autorky.

¹³¹ Archiv Pionýrské skupiny Mír Domažlice. Skupinová vedoucí: Zdeňka Kozová. *Kronika oddílu Ohníček (1982 – 1990)*.

¹³² Viz Příloha č. 20.

Lenkou Čermákovou a oddílovým vedoucím Janem Pangrácem, otcem jednoho z dětí. Postupem času, na návrh dětí, byl oddíl pojmenován Čtyřlístek a sdružoval na 35 – 40 pionýrů. Oddíl se z počátku scházel ve třídě Základní školy Komenského 17, později v jednom z měšťanských domů v horní části domažlického náměstí a několikrát také v budově v Zahradní ulici. Současnou klubovnu, tzv. „Dřevák“, získala skupina PS MSH Mír v druhé polovině 80. let. Od té doby se konaly pravidelné schůzky oddílu Čtyřlístek a později samostatné pionýrské skupiny tam.

Oddíl se společně s dalšími členy PS MSH Mír podílel na výstavbě táborové základny v Újezdě u Domažlic, která se po dostavbě stala pravidelným místem konání letních táborů. Dokud nebyla základna dostavěna, pořádal oddíl Čtyřlístek společně s dalšími oddíly tábory na různých místech – v Otíně nedaleko Plané u Mariánských Lázní, v Eisenbergu v NDR, nebo na tři týdny v Plevenu v Bulharsku.¹³³

Kromě pravidelných schůzek a letních táborů se členové oddílu Čtyřlístek účastnili pionýrských soutěží v rámci PS MSH Mír, ale i soutěží mezi pionýrskými skupinami z celé republiky. Mezi jednu z nejvýznamnějších soutěží patřila Pionýrská stezka, kde si dle vzpomínek Jana Pangráce vedli členové oddílu natolik dobře, že několikrát zvítězili v celorepublikovém kole.

3.3.2 Vznik Pionýrské skupiny Čtyřlístek

Po roce 1989, respektive 1990, byl oddíl Čtyřlístek stále součástí PS Mír Domažlice, nicméně po vzájemných neshodách mezi Janem Pangrácem a hlavní vedoucí PS Mír Domažlice Zdeňkou Kozovou oznámil Jan Pangrác na prosincovém skupinovém výročním zasedání roku 1999, že v Pionýru končí. Instruktoři a vedoucí stojící za ním jej přesvědčili, aby z organizace neodcházel a aby se on sám stal hlavním vedoucím nové pionýrské skupiny. Tak byla 31. října 2000 založena Pionýrská skupina Čtyřlístek.

Nově vzniklá skupina se skládala zhruba ze 70 – 80 členů a jediného oddílu, do kterého patřili zejména dospělí, kteří společně s Janem Pangrácem z PS Mír Domažlice odešli. S bývalou skupinou byla uzavřena dohoda, že klubovnu, tzv. „Dřevák“, budou užívat společně a PS Čtyřlístek ji bude mít k dispozici každé úterý a středu. Dále bylo domluveno, že na prvních 10 let bude zdarma poskytnuta táborová základna v Újezdě a že PS Čtyřlístek bude mít právo na tzv. „druhý táborový běh“. V současné době dohoda

¹³³ Rozhovor s panem Janem Pangrácem, 30. ledna 2018. Soukromý archiv autorky.

o užívání společné klubovny trvá, změna nastala pouze v placení nájemného za táborovou základnu.¹³⁴

Skupina se za necelých 18 let rozrostla na 90 členů, ze kterých je složeno několik oddílů – děti předškolního věku, děti od 2. do 6. třídy, členové s nepravidelnou docházkou, oddíl budoucích instruktorů a oddíl instruktorů a vedoucích. Hlavním vedoucím je po celou dobu Jan Pangrác, který byl 29. prosince 2017 z rozhodnutí České rady Pionýra oceněn za svou dlouholetou činnost v organizaci, kde působí nejen jako hlavní vedoucí pionýrské skupiny, ale vyzkoušel si také pozici předsedy dřívější Okresní rady Pionýra Domažlice, člena České rady Pionýra a předsedy Plzeňské krajské rady Pionýra, Křišťálovou vlaštovkou.¹³⁵

¹³⁴ Rozhovor s panem Janem Pangrácem, 30. ledna 2018. Soukromý archiv autorky.

¹³⁵ Křišťálová vlaštovka je nejvyšším pionýrským vyznamenáním. Každý rok je udělována pouze jedna, s výjimkou udělování in memoriam, členům nad 26 let za práci pro Pionýr i v Pionýru.

Autorem prvotního grafického návrhu je Vladimír Pergler, který vytvořil hrubý náčrt. Na ztvárnění nakonec přistoupil umělecký sklář Miroslav Drobník a realizoval návrhy konkrétních podob vyznamenání, z nichž byl nakonec vybrán ten dnes užívaný.

Viz Vyznamenání. *Pionýr – Lidé*. [online].

Dostupné z URL: <<http://www.pionyr.cz/o-pionyru/lide/vyznamenani>>. [Citováno dne 2018-01-30].

4 Symboly

4.1 Symboly Pionýrské organizace před rokem 1989

Před rokem 1989, respektive 1990, kdy vznikl obnovený spolek Pionýr, existovalo několik základních pionýrských symbolů, jež se vyvíjely a stávaly se symboly postupně. Řadíme mezi ně pionýrský prapor, šátek, odznak, pozdrav a heslo. Symbolika byla pro komunistický režim a socialistickou ideologii velmi důležitá. Pionýrské symboly proto měly dětem přibližovat pionýrské ideje, pokrokové tradice dělnické třídy a KSČ.¹³⁶

Nejvyšším symbolem byl Rudý prapor PO ČSM, který byl organizaci věnován u příležitosti 5. výročí založení organizace. Dle tehdejší ideologie byla rudá barva prezentována jako symbol revolučního boje proti útlaku a bezpráví. Vyfotografování se před praporem znamenalo pro tehdejší členy nejvyšší vyznamenání kolektivu, nebo jednotlivce. Prapor byl uložen v Ústředním domě pionýrů a mládeže J. Fučíka v Praze. Rudé prapory vlastnily i okresní, krajské a pionýrské skupiny. Ty dostávaly prapory o rozměrech 60 x 80 cm, kde se na lícové straně v rudém poli nacházel znak skupiny a heslo „*K budování a obraně vlasti bud' připraven*“, na rubové straně pak žlutými písmeny jméno skupiny, školy a místa. Pionýrské oddíly dostávaly menší oddílové praporky.¹³⁷ Po roce 1970, kdy vznikla Pionýrská organizace Socialistického svazu mládeže, byl nejvyšším symbolem Rudý prapor PO SSM, věnovaný Komunistickou stranou Československa u příležitosti 25. výročí založení organizace. Od té chvíle byl uložen v Domě československých dětí na Pražském hradě. Prapory okresní, krajské, skupinové i oddílové zůstaly neměnné.¹³⁸

4.1.1 Jednotící symboly jisker

Jiskrami se stávaly děti ve věku od 6 do 8 let, které se plněním podmínek Tří plamínek pionýrského znaku měly připravovat na přechod do mladší kategorie pionýrů. Nejprve však musely při svátku jisker složit slib. Český zněl takto: „*Slibuji dnes přede všemi, jako jiskra jasná, chci žít pro svou krásnou zemi, aby byla šťastná,*“ slovenský pak

¹³⁶ ČMOLÍK, Otto. *Kapitoly o Pionýrské organizaci ČSM: k výkladu základních otázek ustanovení*. Praha: Mladá fronta, 1965. Knihovnička vedoucího. s. 115 – 118.

¹³⁷ ČMOLÍK, Otto. *Kapitoly o Pionýrské organizaci ČSM: k výkladu základních otázek ustanovení*. Praha: Mladá fronta, 1965. Knihovnička vedoucího. s. 118 – 124.

¹³⁸ ŠVARCOVÁ, B. ŠVARC, P. *Symboly pionýrské organizace SSM: náměty k činnosti pionýrských oddílů a skupin*. Praha: Ústřední dům pionýrů a mládeže J. Fučíka, 1984. s. 5 – 6.

takto: „*Domovina moja krásna, sľubujem ti v tento deň, že ja, tvoja iskra jasná, tebe k sláve vyrastiem.*“¹³⁹

Kromě slibu byl jednotlicím prvkem také znak¹⁴⁰. Kruhový znak se skládal z rozevřené knihy, v níž byla umístěna rudá hvězda, a celý byl ohraničen třemi rudě plápolajícími plamínky. Povinně se plátěný znak jisker nosil na levé kapse bundy nebo šatů, kovový pak dobrovolně na pravé straně hrudi.

Kromě těchto symbolů je třeba zmínit odlišnost i v krojích anebo zákonech. Patrně nejdůležitějším zákonem z pěti zákonů jisker je: „*Jiskra chce být pionýrem,*“ který naznačuje, jakým směrem se činnost jisker ubírala.¹⁴¹

4.1.2 Jednotlicí symboly pionýrů

Za nejčestnější označení příslušnosti k organizaci pro jednotlivce ve věku od 8 let byl považován rudý, třícípý pionýrský šátek. Tři cípy byly prezentovány jako sepětí tří generací, které se podílely na budování socialismu a komunismu – komunistů, svazáků a pionýrů. Svůj šátek získal jedinec po složení pionýrského slibu a právo na jeho nošení ztrácel ve chvíli, kdy vystoupil z organizace, anebo z ní byl vyloučen.¹⁴² Slib v PO ČSM zněl takto: „*Já mladý pionýr Československé socialistické republiky, slavnostně slibuji před svými druhy, že budu jednat podle pionýrských zásad, učit se a pracovat tak, abych byl dobrým budovatelem a obráncem své milované vlasti.*“¹⁴³

Dalším symbolem byl znak¹⁴⁴, který po složení slibu získal každý člen organizace ve formě odznaku společně ještě s rudým šátkem. Skládal se ze státní vlajky, rozevřené knihy a tří rudě planoucích plamenů.¹⁴⁵ Symbol státní vlajky byl režimem prezentován jako jednota všech dětí Československé republiky, kniha měla symbolizovat život, pro který se mají učit, a plameny byly prezentovány podobně jako tři cípy šátku – sepětí tří

¹³⁹ SVATOŠ, Zdeněk. *Pionýrská encyklopedie 1*. Ilustroval WEIGEL, Jaroslav, ŠKODA, František. Praha: Mladá fronta, 1978. s. 86.

¹⁴⁰ Viz Příloha č. 21.

¹⁴¹ SVATOŠ, Zdeněk. *Pionýrská encyklopedie 1*. Ilustroval WEIGEL, Jaroslav, ŠKODA, František. Praha: Mladá fronta, 1978. s. 81.

¹⁴² ČMOLÍK, Otto. *Kapitoly o Pionýrské organizaci ČSM: k výkladu základních otázek ustanovení*. Praha: Mladá fronta, 1965. Knihovnička vedoucího. s. 124 – 126.

¹⁴³ ČMOLÍK, Otto. *Kapitoly o Pionýrské organizaci ČSM: k výkladu základních otázek ustanovení*. Praha: Mladá fronta, 1965. Knihovnička vedoucího. s. 11.

¹⁴⁴ Viz Příloha č. 22.

¹⁴⁵ ŠVARCOVÁ, B., ŠVARC, P. *Symboly pionýrské organizace SSM: náměty k činnosti pionýrských oddílů a skupin*. Praha: Ústřední dům pionýrů a mládeže J. Fučíka, 1984. s. 7.

generací.¹⁴⁶ Odznaky byly dvojího druhu. Slibový se nosil na levé kapse krojové košile, druhý, menší, se nosil na občanském oděvu.¹⁴⁷

Mezi poslední dva symboly patřily pionýrský pozdrav a heslo. Pionýři se zdravili pravicí zdviženou nad čelem, s otevřenou dlaní a semknutými prsty, které tehdejší režim prezentoval jako svazek pracujících pěti světových kontinentů. Zdravili se tak v rámci organizace, při hraní státní hymny, Internacionály, při vztyčování a snímání vlajky, před památníky hrdinů atd. Pionýři také zdravili při odpovědi na výzvu pionýrského hesla: „*K budování a obraně vlasti buď připraven!*“ odezvou: „*Vždy připraven!*“¹⁴⁸

Kromě vlastních symbolů je třeba zmínit i předměty, které s využíváním symboliky úzce souvisí. Jedná se o slavnostní a turistický pionýrský kroj¹⁴⁹, odznaky, bubínek a trubku.

4. 2 Symboly Pionýra po roce 1989

V současné době se již nepoužívá termín pionýrské symboly, nýbrž jednotící prvky. Mezi dva základní prvky patří název a znak.¹⁵⁰ Dále může být jako jednotící prvek používán pionýrský odznak, maskot, součásti oděvu, jakými jsou košile, šátky, trika atd., anebo značení, kterými jsou myšleny domovenky, nášivky, odznaky atp.¹⁵¹

Název obnovené organizace by přijat na konferenci v Brně 20. ledna 1990. Pro Čechy byl stanoven název Pionýr, pro Slovensko pak Pionier, který se ovšem od federalizované organizace odpojil 31. 12. 1992.¹⁵² Od roku 1993 tedy existuje Pionýr jako samostatná organizace pouze s jedinou změnou, a to takovou, že od 1. 1. 2014 se nejedná o občanské sdružení, ale zapsaný spolek. Oficiální název je tedy Pionýr z. s.

Od roku 2007 je ve znaku Pionýra vpravo vzhůru směřující vlaštovka na pozadí trikolory, která byla původně oficiálním logem Pionýra. Vlaštovka má být symbolem štěstí a jara, počátku nového života a její let vzhůru má znázorňovat pokrok, poznávání a úsilí

¹⁴⁶ ČMOLÍK, Otto. *Kapitoly o Pionýrské organizaci ČSM: k výkladu základních otázek ustanovení*. Praha: Mladá fronta, 1965. Knihovnička vedoucího. s. 126.

¹⁴⁷ ŠVARCOVÁ, B. ŠVARC, P. *Symboly pionýrské organizace SSM: náměty k činnosti pionýrských oddílů a skupin*. Praha: Ústřední dům pionýrů a mládeže J. Fučíka, 1984. s. 7.

¹⁴⁸ ČMOLÍK, Otto. *Kapitoly o Pionýrské organizaci ČSM: k výkladu základních otázek ustanovení*. Praha: Mladá fronta, 1965. Knihovnička vedoucího. s. 127 – 128.

¹⁴⁹ Viz Příloha č. 23 a Příloha č. 24.

¹⁵⁰ Viz Příloha č. 25.

¹⁵¹ Stanovy Pionýra a Program Pionýra. *Pionýr – Dokumenty*. [online].

Dostupné z URL: <<http://www.pionyr.cz/o-pionyru/dokumenty/stanovy-a-program>>. [Citováno dne 2017-08-18].

¹⁵² Leden 1990. *Mozaika Pionýra*. [online].

Dostupné z URL: <<http://mozaika.pionyr.cz/leden-1990/>>. [Citováno dne 2017-08-18].

o naplnění sedmi ideálů Pionýra – paměť, pomoc, poznání, pravda, přátelství, překonání a příroda. Trikolora by měla prezentovat myšlenku vlastenectví a občanství, převažující bílá pak pravdu, mír a naději. Celkové uspořádání znaku je kruhové, což má značit planetu Zemi a vyjadřovat demokratický princip rovnosti práv a povinností členů Pionýra. Mimo jiné je ve tvaru znaku vidět i stylizovaný list lípy jako další symbol vlastenectví.¹⁵³

Když na počátku roku 1990 probíhala ustavující jednání obnovené organizace Pionýra, vedly se zde nemalé spory o nové symbolice. Řešilo se především to, má-li zůstat dosavadní pionýrský odznak, skládající se ze státní vlajky, rozevřené knihy a tří rudě planoucích plamenů, symbolem i pro novou organizaci. Mnozí z pionýrských pracovníků doby po roce 1989 se obávali, že by tento detail mohl až příliš připomínat dobu minulou, i přesto došlo k jeho schválení a do roku 2007 byl oficiálním znakem organizace. V současné době patří mezi doplňující jednotící prvky jako odznak.

V souvislosti s novou etapou v dějinách státu, ale také dětských a mládežnických organizací, vznikaly i v PO symboly nové. Maskotem se roku 1993 stal pionýrský pes¹⁵⁴ jako zosobnění ochránce, věrnosti, jako přítele člověka, který ho vytrvale a oddaně provází již od dávnověku.¹⁵⁵

Kromě zmíněných symbolů mají členové Pionýra možnost prezentovat svou příslušnost k organizaci i dalšími doplňujícími jednotícími prvky. Mezi nejvýraznější patří například skupinová trika a košile. O tom, co budou členové skupiny nosit, si rozhoduje skupina sama, ale ve většině případů si zvolí alespoň jednu z možností, někdy i obě. Barva triček závisí na preferenci členů, závazně by se na nich ale měl nacházet znak, anebo nápis Pionýra a příslušné skupiny. Košile se používá jednotná zelená, zpravidla s nápisem Pionýr. Na ní se můžou nacházet domovenky, vyjadřující územní příslušnost, vyznamenání, nášivky a odznaky. V kombinaci s košilí se užívá také šátku. I zde platí možnost výběru barvy a tvaru dle tradic a zvyklostí skupiny, v případě mezinárodních akcí se ovšem užívá zpravidla trojčipý šátek v mezinárodních barvách. Šátek se nosí pod límcem košile, uvázaný jednotným způsobem. S krojem, tedy s košilí a šátkem, se pojí poslední doplňující jednotící prvek – pozdrav. I v současné době se pionýři zdraví pravicí zdviženou nad čelem, s otevřenou dlaní a semknutými prsty. Vzdává se jím úcta státním symbolům, používá se při zahájení a ukončení akcí, nástupech atp.

¹⁵³ Znak a maskot. *Pionýr – Znak a maskot*. [online].

Dostupné z URL: <<http://www.pionyr.cz/o-pionyr/jednotici-prvky>>. [Citováno dne 2017-08-18].

¹⁵⁴ Viz Příloha č. 26.

¹⁵⁵ Pionýrský maskot. *Mozaika Pionýra*. [online].

Dostupné z URL: <<http://mozaika.pionyr.cz/pionyrsky-maskot>>. [Citováno dne 2017-08-18].

5 Vnímání „Pionýra“ na Domažlicku dříve a dnes

Jak jsem v textu již několikrát uvedla, oficiálním cílem PO SSM byla stanovena jednotná výchova mládeže v duchu marxismu-leninismu, a tak se stal „Pionýr“ součástí života téměř každého občana ČSSR. Přestože mnozí dodnes argumentují tím, že byl „Pionýr“ před rokem 1989 poplatný své době a dětem byla předkládána pouze komunistická ideologie, všichni domažličtí pamětníci tento argument vyvracejí a společně dokládají, že vedle nutných ideologických vlivů pracovaly pionýrské oddíly především na bázi dětských zájmů, určitých etických zásad a vztahu k přírodě. Vzpomínky všech dotázaných se shodují v tom, že záleželo především na lidech, kteří v organizaci pracovali.

Přílišná svázanost se školním prostředím, formálnost a mnohdy nekvalifikovanost pionýrských pracovníků v 50. a počátkem 60. let vedly k nespokojenosti členů organizace. Jan Pangrác vzpomíná na své dětství v domažlické PO se značnými výhradami. *„V „Pionýru“ se mi vůbec nelíbilo. Scházeli jsme se ve třídě a měli jsme dvě mladé instruktorky, které buď neměly připravený program, anebo jednoduše nepřišly. Mě zajímal sport, a tak jsem se postupem času začal věnovat spíše tomu.“*¹⁵⁶ Podobné výtky směrem k nezkušeným instruktorkám se objevují také v záznamech kroniky pionýrské skupiny při ZDŠ Komenského 11, kdy si pionýři stěžují na: *„nové instruktorky, které nemají řádně připravený program schůzek a tím neplní plán stanovený Radou pionýrské skupiny.“*¹⁵⁷

Nespokojenost s vedením schůzek projevila ve svém vyprávění i paní Domlátilová. Tato skutečnost společně s několikaletými zkušenostmi ze Skauta ji bezpochyby vedly o několik let později k naprosto odlišnému vedení PS Ptáčata. *„Já byla ze Skauta zvyklá se dětem věnovat, brát je na výlety, učit je samostatné práci, což do té doby v „Pionýru“ nebylo,“* vzpomíná paní Domlátilová.¹⁵⁸ Snad právě díky tomuto přístupu vzpomíná Eva Tomanová na své počátky v PO odlišně, než-li Jan Pangrác. *„Já jsem do „Pionýra“, konkrétně do oddílu Ptáčata, který měl takové skautské „moresy“, začala chodit v roce 1971. Všechno bylo o tábornictví, přírodě, hodně se na schůzkách pracovalo. Uklízeli jsme, vynášeli odpad, chodili pomáhat, bylo to hodně pracovní. Líbilo se mi to, nevadilo mi, že to nebyly schůzky, kde bychom si jenom hráli.“*¹⁵⁹

¹⁵⁶ Rozhovor s panem Janem Pangrácem, 30. ledna 2018. Soukromý archiv autorky.

¹⁵⁷ Archiv Pionýrské skupiny Ptáčata Domažlice. Skupinové vedoucí: Marie Kramlová, Marie Pachnerová. *Kronika pionýrské skupiny ZDŠ Komenského 11, školy v Domažlicích (1955 – 1965).*

¹⁵⁸ Rozhovor s paní Marií Domlátilovou, 24. listopadu. 2017. Soukromý archiv autorky.

¹⁵⁹ Rozhovor s paní Evou Tomanovou, 19. listopadu. 2017. Soukromý archiv autorky.

Vzpomínky a zážitky ze svého dětství přenesla o několik let později Eva Tomanová do praxe, když se sama stala oddílovou a později také skupinovou vedoucí Pionýrské skupiny Ptáčata. Mnozí členové vzpomínají na členství v organizaci pod jejím vedením jen v superlativech. Jedna z členek, Leona Schleissová, jejíž vedoucí Eva Tomanová byla, potvrzuje, že „... období v „Pionýru“ bylo super. Eva Tomanová byla ta nejlepší vedoucí, jakou jsme mohli mít. Pořádaly se různé akce – karnevaly, „turistáky“, tábory, byli jsme na lyžích na Zelené Lhotě atp. Já byla jedna z těch hodně aktivních, účastnila jsem se všeho.“¹⁶⁰ Dokonce potvrzuje, že vzpomínky na dobu strávenou v „Pionýru“ ji přiměly, aby svou dceru přihlásila po roce 2000 do obnoveného Pionýra. Chtěla své dceři dopřát takové zážitky, jaké prožila ona sama.

Důležitou podmínkou pro práci s dětmi byl tedy nepochybně přístup pionýrských pracovníků. Paní Domlátilová pokračovala ve funkci hlavní vedoucí v PS Ptáčata ve „skautském“ způsobu výchovy. To, že si skupina vychovávala své instruktory a vedoucí sama, ovlivnilo skupinu i v následujících letech. To představuje další důkaz, že politika tudíž při výchově mládeže nehrála hlavní roli.¹⁶¹ Stejný názor zastává i Jan Pangrác, který se do PO SSM, konkrétně do PS MSH Mír, vrátil jako vedoucí v roce 1983 i přes to, že na své dětství v PO nemá příliš dobré vzpomínky. Přiznává, že „... se ve skupině nacházelo několik instruktorů a vedoucích, kteří s dětmi nepracovali tak, jak by měli. Mohli vést své oddíly lépe. Naštěstí se na skupině nacházeli převážně schopní pracovníci, kteří s dětmi chtěli a uměli pracovat.“¹⁶² Podobně reaguje i Dagmar Čechová, která na své dětství v PS MSH Mír vzpomíná tak, že to, jak se jí v „Pionýru“ líbilo, záviselo na daném vedoucím. Dle jejích slov „... se vedoucí střídali. Někteří připravovali program a bylo to skvělé, potom byli vedoucí, kteří na to „kašlali“ a my si program vymýšleli sami a už to tak dobré nebylo.“¹⁶³

Nelze tvrdit, že by takto idylická a uvolněná situace byla na celém území tehdejší ČSSR. Velkou roli hrál funkcionář, který měl nad oddíly a skupinami dozor. Pakliže se jednalo o člověka tolerantního, nebyla činnost striktně svazována oficiálním programem PO SSM, stanoveným Komunistickou stranou Československa. Pokud byl naopak funkcionářem např. zatvrzelý člen KSČ či v jiném slova smyslu představitel konzervativního „výchovného“ přístupu, musela být činnost, která byla z hlediska režimu těžce nežádoucí, potlačena.

¹⁶⁰ Rozhovor s paní Leonou Schleissovou, 18. listopadu 2017. Soukromý archiv autorky.

¹⁶¹ Rozhovor s paní Marií Domlátilovou, 24. listopadu 2017. Soukromý archiv autorky.

¹⁶² Rozhovor s panem Janem Pangrácem, 30. ledna 2018. Soukromý archiv autorky.

¹⁶³ Rozhovor s paní Dagmar Čechovou, 25. února 2018. Soukromý archiv autorky.

Většina dotázaných se shodla, že v současné době je činnost Pionýra na Domažlicku vnímána převážně pozitivně. Ojediněle se setkávají s údivem, že Pionýr stále existuje, výjimečně pak s negativním ohlasem, který je patrně spojen se špatnými vzpomínkami na dobu před rokem 1989.

Jednou z příčin dnešního kladného vnímání Pionýra je bezpochyby kvalitní, celoroční práce s dětmi, která se v domažlických skupinách opírá o výchovné programy, dále pak pořádání akcí pro veřejnost a kvalifikovanost osob, které s dětmi pracují. Přestože z dlouhodobého hlediska počet členů Pionýra klesá, úspěchy domažlických a celkově všech pionýrských pracovníků v Plzeňském kraji se naopak v současné době projevují zvyšující se členskou základnou.¹⁶⁴

¹⁶⁴ Viz Příloha č. 27, Příloha č. 28, Příloha č. 29, Příloha č. 30, Příloha č. 31.

Závěr

Kořeny pionýrství sahající do první poloviny 20. století jsou nezpochybnitelně spjaty se Sovětským svazem a marxisticko-leninskými principy. Idea pionýrství začala do Československa pronikat již v polovině 20. let 20. století, kdy vznikala dětská zájmová hnutí, a to nejen demokratická, ale i levicově orientovaná. Bezprostředně po druhé světové válce usilovala KSČ o jednotu dětského a mládežnického hnutí, a tak byly vytvořeny Svazy české, slovenské a karpatské mládeže. Snahy o jednotnou organizaci byly dokončeny po únorovém komunistickém puči z roku 1948, a to ve dnech 23. 4. až 24. 4. 1949, kdy byla vytvořena Pionýrská organizace Československého, od roku 1970 Socialistického, svazu mládeže. Organizace se v následujících 40 letech, s výjimkou let 1968 – 1970, stala jedinou povolenou mládežnickou organizací v zemi.

Nemožnost výběru, špatné zkušenosti s pionýrskými pracovníky a komunistickou ideologií, neustále prezentované oficiální cíle PO ČSM/SSM, vyvolávaly a bohužel dodnes vyvolávají při vyřčení slova „Pionýr“ negativní emoce. Na základě užití metody orální historie, kdy jsem vyzpovídala osoby, které byly před rokem 1989 členy Pionýrské organizace na Domažlicku, ať už jako děti, nebo jako pionýrství pracovníci, jsem dospěla k názoru, že vnímání „Pionýra“ se odvozovalo od postoje funkcionářů, kteří na skupinu dohlíželi, tak od chování osob, které s dětmi osobně pracovaly. Všichni dotázaní dřívější či současní členové pionýra se nezávisle na sobě shodli, že ačkoli se v 70. a 80. letech účastnili v rámci Pionýrské organizace mnohých celostátních her, mezi které patřila například expedice Za rudým praporem anebo branná soutěž O partyzánský samopal, nikdo z nich nepociťoval, že by hlavním cílem činnosti byla komunistická propaganda. Naopak se shodují v tom, že jim „Pionýr“ přinesl plno hezkých zážitků a pevných přátelství.

Na Domažlicku se pionýrství formálně vyvíjelo shodně se zbytkem republiky. První pionýrské skupiny vznikaly při školách počátkem 50. let. Nejvýznamnějším obdobím komunistické éry byla bezpochyby 70. a 80. léta, kdy v Domažlicích vznikly dvě základní pionýrské skupiny a členská základně znatelně narostla. Silná tradice pionýrství přetrvala na Domažlicku i po „sametové revoluci“. Důkazem je například fakt, že se v současné době nacházejí v Domažlicích celkem 3 pionýrské skupiny. Dalším dokladem je zakládání stále nových pionýrských skupin. V současné době patří na domažlickém okrese mezi nejnovější PS Skřítkové Blížejev, která byla vytvořena na začátku roku 2018. Odvážím se

tvrdit, že silná tradice pionýrství na domažlickém okrese a v celém Plzeňském kraji je jednou z příčin, proč má Plzeňská krajská organizace největší členskou základnu z celé republiky.

Při dlouhodobém zpracovávání tohoto tématu jsem bohužel dospěla ke zjištění, že přestože došlo po „sametové revoluci“ k obnově nezávislé činnosti Pionýra a jeho distancování se od veškerého politického dění, mnozí jedinci napříč republikou se dodnes domnívají, že Pionýr buď vůbec neexistuje, nebo že pokračuje v plnění cílů stanovených KSČ. Při svém bádání jsem ovšem na základě rozhovorů dospěla k výsledku, že obyvatelé Domažlicka jsou se současnou existencí a činností Pionýra seznámeni a hodnotí ji převážně kladně. Důkazem úspěchu Pionýra je nejen skutečnost, že se jedná o organizaci uznanou Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy pro organizování volného času dětí a mládeže, ale také fakt, že od vzniku samostatné České republiky zaznamenává české pionýrské hnutí svou nejdelší nepřerušenu historickou kapitolu.

Summary

The topic of my bachelor thesis is the history of the pioneer movement. The roots of the pioneer movement are dated back to the first half of the 20th century and are connected with the Soviet Union. In Czechoslovakia it was established according to the Soviet model on 24th April 1949 and during next 40 years, with the exception of the years 1968 – 1970, it became the only organization for young people in the country.

The main purpose of my bachelor thesis is to make the history of the Pioneer Organization in the Domazlice region more intelligible and to affirm/disprove the prejudice of the strict connection between the pioneer movement and the Marxism–Leninism ideology.

The thesis is divided into five chapters. The first chapter is focused on the general history of the Pioneer Organization from its beginning to the present. The second chapter pays attention to the historical development of the Pioneer Organization in the Domazlice region. The third chapter follows the previous one and is focused on the particular pioneer groups in the Domazlice region. The fourth chapter concentrates on the comparison of the Pioneer Organization's symbolism before the year 1989 and nowadays. The last chapter clarifies the perception of the pioneer movement in the Domazlice region across the time.

Seznam literatury

BARTOŠ, Josef, KRÁČMAROVÁ, Hana. *Sílu nám dává strana. Kapitoly z dějin mládežnického a dětského hnutí v Československu, 1. díl (1918-1945)*. Praha: Mladá fronta, 1982.

CACH, Josef. *Vzdělání dělnictva a výchova k obraně míru za kapitalismu a ve škole budoucnosti. (K 100. výročí vzniku Druhé Internacionály.)*. Cach, Josef. *Pedagogika. Časopis pro vědy o vzdělávání a výchově*. 40, č. 1, (1990).

ČERNÁ, Irena, BĚLOHLÁVEK, Martin. *Pionýr 1968-1970*. Praha: Česká rada pionýrů, 2001.

ČMOLÍK, Otto. *Kapitoly o Pionýrské organizaci ČSM: k výkladu základních otázek ustanovení*. Praha: Mladá fronta, 1965. Knihovnička vedoucího.

ČMOLÍK, Otto, BRENČIČOVÁ, Mária, ed. *Kapitoly z dejín pionierskej organizácie v Československu: stručný náčrt vývoja v rokoch 1945-1981*. Bratislava: Smena, 1983. Pionierska knižnica.

LÍKAŘ, Stanislav. *Třicet let Pionýrské organizace na Domažlicku: 1949-1979*. 1. vyd. Domažlice: Muzeum Chodska, 1979.

ORT, Alexandr. *Evropa 20. století*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. ISBN 80-86473-87-2.

STEINIGER, Bohumil, ČMOLÍK, Otto. *Kapitoly z dějin dětského a mládežnického hnutí: učební text pro pedagogické školy, studijní obor 76-41-6 vychovatel-pracovník PO SSM*. 2., upr. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1983. Učebnice pro pedagogické školy.

SVATOŠ, Zdeněk. *Pionýrská encyklopedie 1*. Ilustroval WEIGEL, Jaroslav, ŠKODA, František. Praha: Mladá fronta, 1978.

ŠIMAN, Jiří, BAŠTA, Josef, HŘÍBEK, Bruno. *Sílu nám dává strana: kapitoly z dějin mládežnického a dětského hnutí v Československu, 2. díl*. Praha: Mladá fronta, 1982.

ŠIMÁNEK, Josef. *A. B. Svojsík*. Praha: Orbis, 1948. Kdo je (Orbis). 7-8.

ŠVARCOVÁ, B. ŠVARC, P. *Symboly pionýrské organizace SSM: náměty k činnosti pionýrských oddílů a skupin*. Praha: Ústřední dům pionýrů a mládeže J. Fučíka, 1984.

TOMANOVÁ, Eva. *Pedagogické problémy výchovy pionýrských pracovníků*. Pedagogická fakulta University Karlovy, 1988. Diplomová práce. Universita Karlova. Vedoucí práce PhDr. Pavel Martínek.

VYDRA, Zbyněk, Michal ŘOUTIL, Jitka KOMENDOVÁ, Kateřina HLOUŠKOVÁ a Michal TÉRA. *Dějiny Ruska*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2017. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-324-2.

Seznam pramenů písemných

Archiv Pionýrské skupiny Mír Domažlice. *Kronika Pionýrské skupiny při osmileté střední škole v Domažlicích (1957)*. Uloženo v klubovně PS Mír Domažlice, tj. Mánesova 697, Domažlice.

Archiv Pionýrské skupiny Mír Domažlice. Skupinová vedoucí: Zdeňka Kozová. *Kronika oddílu Hvězda (1974 – 1981)*. Uloženo v klubovně PS Mír Domažlice, tj. Mánesova 697, Domažlice.

Archiv Pionýrské skupiny Mír Domažlice. Skupinová vedoucí: Zdeňka Kozová. *Kronika oddílu Jitřenka (1983 – 1986)*. Uloženo v klubovně PS Mír Domažlice, tj. Mánesova 697, Domažlice.

Archiv Pionýrské skupiny Mír Domažlice. Skupinová vedoucí: Zdeňka Kozová. *Kronika oddílu Ohníček (1982 – 1990)*. Uloženo v klubovně PS Mír Domažlice, tj. Mánesova 697, Domažlice.

Archiv Pionýrské skupiny Ptáčata Domažlice. Skupinové vedoucí: Marie Kramlová, Marie Pachnerová. *Kronika pionýrské skupiny ZDŠ Komenského 11, školy v Domažlicích (1955 – 1965)*. Uloženo v klubovně PS Ptáčata Domažlice, tj. Zahradní 518, Domažlice.

Archiv Pionýrské skupiny Ptáčata Domažlice. *Kronika oddílu při ZDŠ Komenského 11, školy v Domažlicích (1961 – 1966)*. Uloženo v klubovně PS Ptáčata Domažlice, tj. Zahradní 518, Domažlice.

Archiv Pionýrské skupiny Ptáčata Domažlice. *Kronika oddílu při ZDŠ Komenského 11, školy v Domažlicích (1965 – 1968)*. Uloženo v klubovně PS Ptáčata Domažlice, tj. Zahradní 518, Domažlice.

Archiv Pionýrské skupiny Ptáčata Domažlice. Skupinová vedoucí: Marie Domlátilová. *Kronika P-2, oddíl Jiříčky (1973 – 1974)*. Uloženo v klubovně PS Ptáčata Domažlice, tj. Zahradní 518, Domažlice.

Archiv Pionýrské skupiny Ptáčata Domažlice. Skupinové vedoucí: Marie Domlátilová, Blanka Mrázová, Květa Kosubová. *Kronika Pionýrské skupiny Ptáčata při ZDŠ*

Komenského 11, školy v Domažlicích (1972 – 1978). Uloženo v klubovně PS Ptáčata Domažlice, tj. Zahradní 518, Domažlice.

Archiv Pionýrské skupiny Ptáčata Domažlice. Skupinová vedoucí: Eva Tomanová. *Cestou ke svobodě a míru (1984 – 1985)*. Uloženo v klubovně PS Ptáčata Domažlice, tj. Zahradní 518, Domažlice.

Archiv Pionýrské skupiny Ptáčata Domažlice. Skupinová vedoucí: Eva Tomanová. *Cestou ke svobodě a míru, oddíl Jiříčky (1984 – 1985)*. Uloženo v klubovně PS Ptáčata Domažlice, tj. Zahradní 518, Domažlice.

Soukromý archiv Evy Tomanové. Skupinová vedoucí: Eva Tomanová. *Kronika Pionýrské skupiny Ptáčata (1981 – 1988)*.

Seznam článků v periodikách

KOZOVÁ, Zdeňka. Pionýři oslaví svůj svátek. *Zpravodaj agitačního střediska Národní fronty Domažlice*. Domažlice, 1989, XVI.(4).

Seznam orálních pramenů

Čechová Dagmar – současná skupinová vedoucí PS Mír Domažlice.

Rozhovor proveden 25. února 2018 v klubovně PS Ptáčata Domažlice. Soukromý archiv autorky.

Domlátilová Marie – první skupinová vedoucí PS Ptáčata Domažlice v letech 1973 – 1975.

Rozhovor proveden 24. listopadu 2017 v místě jejího bydliště. Soukromý archiv autorky.

Frček Petr – skupinový vedoucí PS Ptáčata Domažlice v 90. letech.

Rozhovor proveden 10. března 2018 v místě jeho bydliště. Soukromý archiv autorky.

Pangrác Jan – současný skupinový vedoucí PS Čtyřlístek.

Rozhovor proveden 30. ledna 2018 v klubovně PS Čtyřlístek. Soukromý archiv autorky.

Schleissová Leona – bývalá členka PS Ptáčata v letech 1981 – 1989.

Rozhovor proveden 18. listopadu 2017 v místě jejího bydliště. Soukromý archiv autorky.

Tomanová Eva – skupinová vedoucí PS Ptáčata Domažlice v letech 1981 – 1987.

Rozhovor proveden 19. listopadu 2017 v místě jejího bydliště. Soukromý archiv autorky.

Seznam internetových zdrojů

Březen – za kamna vlezem? *Mozaika Pionýra*. [online].

Dostupné z URL: <<http://mozaika.pionyr.cz/brezen-za-kamna-vlezem>>.

Červen – „Zvítězili jsme všichni!“ *Mozaika Pionýra*. [online].

Dostupné z URL: <<http://mozaika.pionyr.cz/cerven>>.

Ju-Pí: Jak společnost svoji mládež vlastně neznala aneb Listopad 1989. *Mozaika Pionýra*. [online].

Dostupné z URL: <<http://mozaika.pionyr.cz/ju-pi-jak-spolecnost-svoji-mladez-vlastne-neznala-aneb-listopad-1989>>.

Ju-Pí: Povinnost k Bohu – první princip skautingu. *Mozaika Pionýra*. [online].

Dostupné z URL: <<http://mozaika.pionyr.cz/ju-pi-povinnost-k-bohu-prvni-princip-skautingu>>.

Ju-Pí: Váhavý převrat ... aneb prosinec 1989. *Mozaika Pionýra*. [online].

Dostupné z URL: <<http://mozaika.pionyr.cz/ju-pi-vahavy-prevrat-aneb-prosinec-1989>>.

Konference vymezí postavení SSM. *Rudé právo*. [online].

Dostupné z URL: <<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1989/9/20/2.png>>.

Kronika hlavní, obecné, národní, střední a základní školy. *Portafontium*. [online].

Dostupné z URL: <http://www.portafontium.eu/iipimage/30160396/soap-do_01059_skola-domazlice-1940-1961_1320?x=505&y=193&w=485&h=175>

Květen ... Bod zlomu. *Mozaika Pionýra*. [online].

Dostupné z URL: <<http://mozaika.pionyr.cz/kveten>>.

Leden 1990. *Mozaika Pionýra*. [online].

Dostupné z URL: <<http://mozaika.pionyr.cz/leden-1990>>.

Leden 1991. *Mozaika Pionýra*. [online].

Dostupné z URL: <<http://mozaika.pionyr.cz/leden-1991>>.

Listopad 1990. *Mozaika Pionýra*. [online].

Dostupné z URL: <<http://mozaika.pionyr.cz/listopad-1990>>.

Novou školu nastěhovali i vojáci. *Domažlický deník*. [online].

Dostupné z URL: <https://domazlicky.denik.cz/zpravy_region/novou-skolu-nastehovavali-i-pohranicnici-20150901.html>

Pionýrský maskot. *Mozaika Pionýra*. [online].

Dostupné z URL: <<http://mozaika.pionyr.cz/pionyrsky-maskot>>

Skaut-Junák. *Zvláštní číslo časopisu Skaut-Junák věnované památce A. B. Svojsíka a J.*

Nováka. Praha: Junák - ústředí junácké výchovy, Praha XII., Slezská 7, 1939, 26(1a.), 18 s.

[online].

Dostupné z URL:

<<https://drive.google.com/file/d/0BwS9q0pkNIDbd3VkS0lkVEZic0k/view>>

Služba vlasti. *Pionýr – Historie*. [online].

Dostupné z URL: <<http://www.pionyr.cz/o-pionyru/historie/dobove-dokumenty>>.

Stanovy Pionýra a Program Pionýra. *Pionýr – Dokumenty*. [online].

Dostupné z URL: <<http://www.pionyr.cz/o-pionyru/dokumenty/stanovy-a-program>>.

Únor opravdu už není leden. *Mozaika Pionýra*. [online].

Dostupné z URL: <<http://mozaika.pionyr.cz/unor-opravdu-uz-neni-leden>>.

Vyznamenání. *Pionýr – Lidé*. [online].

Dostupné z URL: <<http://www.pionyr.cz/o-pionyru/lide/vyznamenani>>.

Završení... – duben 1991. *Mozaika Pionýra*. [online].

Dostupné z URL: <<http://mozaika.pionyr.cz/zavrzeni-duben-1991>>.

Znak a maskot. *Pionýr – Znak a maskot*. [online].

Dostupné z URL: <<http://www.pionyr.cz/o-pionyru/jednotici-prvky>>.

Seznam příloh

Příloha č. 1 - Slavnostní slib.....	II
Příloha č. 2 - Kulturní činnost.....	II
Příloha č. 3 - Prvomájový průvod.....	III
Příloha č. 4 - Propojení chodské tradice a pionýrství.....	III
Příloha č. 5 - Okresní konference pionýrských pracovníků, Mrákov 2. 2. 1974.....	IV
Příloha č. 6 - Táborová nástěnka s celotáborovou motivací pravěku.....	IV
Příloha č. 7 - Tábořiště u zaniklé obce Skláře, 1973.....	V
Příloha č. 8 - Táborová základna PS Ptáčata Domažlice nedaleko Přimdy.....	V
Příloha č. 9 - Táborová základna PS Ptáčata Domažlice nedaleko Přimdy.....	VI
Příloha č. 10 - Táborová základna PS Čtyřlístek a PS Mír Domažlice v Újezdě.....	VI
Příloha č. 11 - Znak Pionýrské skupiny Ptáčata Domažlice.....	VII
Příloha č. 12 - Znak Pionýrské skupiny Mír Domažlice.....	VII
Příloha č. 13 - Znak Pionýrské skupiny Čtyřlístek.....	VIII
Příloha č. 14 - Bramborová brigáda.....	VIII
Příloha č. 15 - Skupinové shromáždění PS Ptáčata, Domažlice 23. 4. 1974.....	IX
Příloha č. 16 – Praporečník na skupinovém shromáždění PS Ptáčata, Domažlice 23. 4. 1974.....	IX
Příloha č. 17 - Vila Mařenka, klubovna PS Ptáčata v průběhu 80. a 90. let.....	X
Příloha č. 18 - Současná klubovna PS Ptáčata Domažlice.....	X
Příloha č. 19 - „Dřevák“, klubovna PS Mír Domažlice a PS Čtyřlístek.....	XI
Příloha č. 20 - Jan Pangrác oceněný Křišťálovou vlaštkou.....	XII
Příloha č. 21 - Znak jisker před rokem 1989.....	XIII
Příloha č. 22 - Znak PO ČSM/SSM před rokem 1989, v současné době odznak Pionýra.....	XIII
Příloha č. 23 - Pionýrský kroj před rokem 1989.....	XIV
Příloha č. 24 - Současný kroj PS Ptáčata Domažlice.....	XIV
Příloha č. 25 - Současný znak Pionýra.....	XV
Příloha č. 26 - Současný pionýrský maskot.....	XV
Příloha č. 27 - Členská základna PS Ptáčata Domažlice.....	XVI
Příloha č. 28 - Členská základna PS Mír Domažlice.....	XVI
Příloha č. 29 - Členská základna PS Čtyřlístek.....	XVII
Příloha č. 30 - Členská základna Pionýra v rámci Plzeňského kraje.....	XVII
Příloha č. 31 - Celorepubliková členská základna Pionýra.....	XVIII

Příloha č. 1 - Slavnostní slib¹⁶⁵

Příloha č. 2 - Kulturní činnost¹⁶⁶

¹⁶⁵ Archiv Pionýrské skupiny Ptáčata Domažlice. Skupinové vedoucí: Marie Kramlová, Marie Pachnerová. *Kronika pionýrské skupiny ZDŠ Komenského 11, školy v Domažlicích (1955 – 1965).*

¹⁶⁶ Archiv Pionýrské skupiny Ptáčata Domažlice. Skupinové vedoucí: Marie Kramlová, Marie Pachnerová. *Kronika pionýrské skupiny ZDŠ Komenského 11, školy v Domažlicích (1955 – 1965).*

Příloha č. 3 - Prvomájový průvod¹⁶⁷

Příloha č. 4 - Propojení chodské tradice a pionýrství¹⁶⁸

¹⁶⁷ Archiv Pionýrské skupiny Ptáčata Domažlice. Skupinové vedoucí: Marie Domlátilová, Blanka Mrázová, Květa Koskubová, *Kronika Pionýrské skupiny Ptáčata při ZDŠ Komenského 11, školy v Domažlicích (1972 – 1978)*.

¹⁶⁸ Archiv Pionýrské skupiny Ptáčata Domažlice. Skupinové vedoucí: Marie Kramlová, Marie Pachnerová. *Kronika pionýrské skupiny ZDŠ Komenského 11, školy v Domažlicích (1955 – 1965)*.

Příloha č. 5 - Okresní konference pionýrských pracovníků, Mrákov 2. 2. 1974¹⁶⁹

Příloha č. 6 - Táborová nástěnka s celotáborovou motivací pravěku¹⁷⁰

¹⁶⁹ Archiv Pionýrské skupiny Ptáčata Domažlice. Skupinové vedoucí: Marie Domlátilová, Blanka Mrázová, Květa Koskubová, *Kronika Pionýrské skupiny Ptáčata při ZDŠ Komenského 11, školy v Domažlicích (1972 – 1978)*.

¹⁷⁰ Archiv Pionýrské skupiny Ptáčata Domažlice. Skupinové vedoucí: Marie Domlátilová, Blanka Mrázová, Květa Koskubová, *Kronika Pionýrské skupiny Ptáčata při ZDŠ Komenského 11, školy v Domažlicích (1972 – 1978)*.

Příloha č. 7 - Tábořiště u zaniklé obce Skláře, 1973¹⁷¹

Příloha č. 8 - Táborová základna PS Ptáčata Domažlice nedaleko Přimdy¹⁷²

¹⁷¹ Archiv Pionýrské skupiny Ptáčata Domažlice. Skupinové vedoucí: Marie Domlátilová, Blanka Mrázová, Květa Koskubová, *Kronika Pionýrské skupiny Ptáčata při ZDŠ Komenského 11, školy v Domažlicích (1972 – 1978)*.

¹⁷² Archiv Pionýrské skupiny Ptáčata Domažlice.

Příloha č. 9 - Táborová základna PS Ptáčata Domažlice nedaleko Přimdy¹⁷³

Příloha č. 10 - Táborová základna PS Čtyřlístek a PS Mír Domažlice v Újezdě¹⁷⁴

¹⁷³ Archiv Pionýrské skupiny Ptáčata Domažlice.

¹⁷⁴ Archiv Pionýrské skupiny Mír Domažlice.

Příloha č. 11 - Znak Pionýrské skupiny Ptáčata Domažlice¹⁷⁵

Příloha č. 12 - Znak Pionýrské skupiny Mír Domažlice¹⁷⁶

¹⁷⁵ Archiv Pionýrské skupiny Ptáčata Domažlice.

¹⁷⁶ Archiv Pionýrské skupiny Mír Domažlice.

Příloha č. 13 - Znak Pionýrské skupiny Čtyřlístek¹⁷⁷

Příloha č. 14 - Bramborová brigáda¹⁷⁸

¹⁷⁷ Archiv Pionýrské skupiny Čtyřlístek.

¹⁷⁸ Archiv Pionýrské skupiny Ptáčata Domažlice. Skupinové vedoucí: Marie Domlátilová, Blanka Mrázová, Květa Koskubová, *Kronika Pionýrské skupiny Ptáčata při ZDŠ Komenského 11, školy v Domažlicích (1972 – 1978)*.

Příloha č. 15 - Skupinové shromáždění PS Ptáčata, Domažlice 23. 4. 1974¹⁷⁹

Příloha č. 16 – Praporečník na skupinovém shromáždění PS Ptáčata, Domažlice 23. 4. 1974¹⁸⁰

¹⁷⁹ Archiv Pionýrské skupiny Ptáčata Domažlice. Skupinové vedoucí: Marie Domlátilová, Blanka Mrázová, Květa Koskubová, *Kronika Pionýrské skupiny Ptáčata při ZDŠ Komenského 11, školy v Domažlicích (1972 – 1978)*.

¹⁸⁰ Archiv Pionýrské skupiny Ptáčata Domažlice. Skupinové vedoucí: Marie Domlátilová, Blanka Mrázová, Květa Koskubová, *Kronika Pionýrské skupiny Ptáčata při ZDŠ Komenského 11, školy v Domažlicích (1972 – 1978)*.

Příloha č. 17 - Vila Mařenka, klubovna PS Ptáčata v průběhu 80. a 90. let¹⁸¹

Příloha č. 18 - Současná klubovna PS Ptáčata Domažlice¹⁸²

¹⁸¹ Soukromý archiv autorky.

¹⁸² Soukromý archiv autorky.

Příloha č. 19 - „Dřevák“, klubovna PS Mír Domažlice a PS Čtyřlístek¹⁸³

¹⁸³ Soukromý archiv autorky.

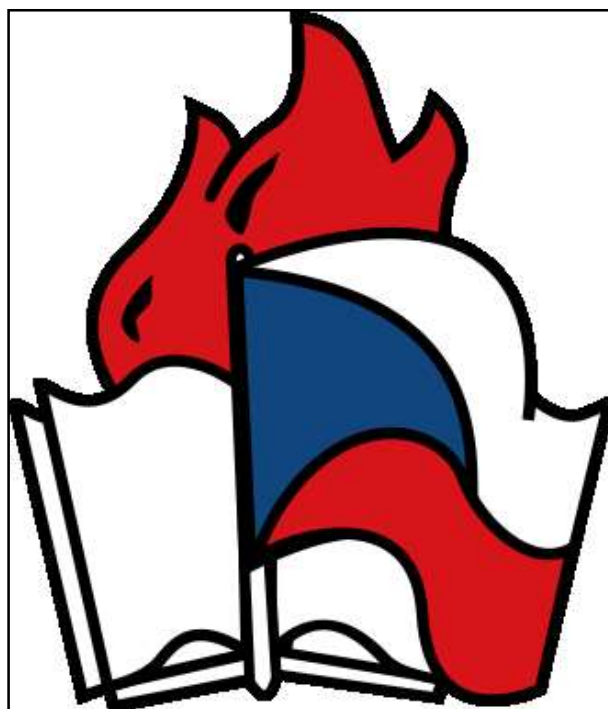

Příloha č. 20 - Jan Pangrác oceněný Křišťálovou vlaštovkou¹⁸⁴

¹⁸⁴ Archiv Pionýrské skupiny Čtyřlístek.

Příloha č. 21 - Znak jisker před rokem 1989¹⁸⁵

Příloha č. 22 - Znak PO ČSM/SSM před rokem 1989, v současné době odznak Pionýra¹⁸⁶

¹⁸⁵ Slibový (členský) odznak Jisker. Rok 1974 – Sbírký Východočeského muzea v Pardubicích. [online]. Dostupné z URL: <<http://www.vcm-sbirky.cz/?level=picture&id=1035>>. [Citováno dne 2018-02-24].

¹⁸⁶ Pionýrská organizace Socialistického svazu mládeže – Wikipedie: Otevřená encyklopedie. [online]. Dostupné z URL: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Pion%C3%BDrsk%C3%A1_organizace_Socialistick%C3%A9ho_svazu_ml%C3%A1de%C5%BEE> [Citováno dne 2018-02-24].

Příloha č. 23 - Pionýrský kroj před rokem 1989¹⁸⁷

Příloha č. 24 - Současný kroj PS Ptáčata Domažlice¹⁸⁸

¹⁸⁷ *Uniformy a stejnokroje 20. století z našeho depozitáře* – Městský úřad Aš. [online].

Dostupné z URL: <http://www.muas.cz/uniformy-a-stejnokroje-20-stoleti-z-naseho-depozitare/d-234216>>.

[Citováno dne 2018-02-24]. 4

¹⁸⁸ Soukromý archiv autorky.

Příloha č. 25 - Současný znak Pionýra¹⁸⁹

Příloha č. 26 - Současný pionýrský maskot¹⁹⁰

¹⁸⁹ Znak a maskot. Pionýr – Znak a maskot. [online].
Dostupné z URL: <<http://www.pionyr.cz/o-pionyru/jednotici-prvky>>. [Citováno dne 2018-02-24].

¹⁹⁰ Znak a maskot. Pionýr – Znak a maskot. [online].
Dostupné z URL: <<http://www.pionyr.cz/o-pionyru/jednotici-prvky>>. [Citováno dne 2018-02-24].

Příloha č. 27 - Členská základna PS Ptáčata Domažlice¹⁹¹

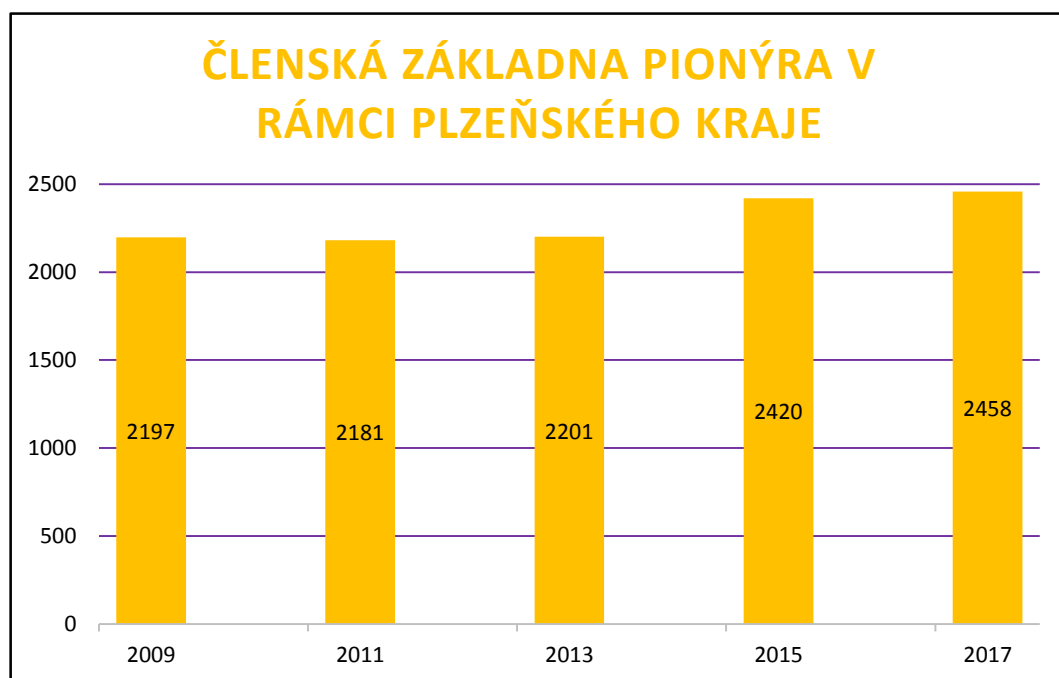
Příloha č. 28 - Členská základna PS Mír Domažlice¹⁹²

¹⁹¹ Graf sestaven na základě statistik Pionýra. Veřejně nepřístupné.

¹⁹² Graf sestaven na základě statistik Pionýra. Veřejně nepřístupné.

Příloha č. 29 - Členská základna PS Čtyřlístek¹⁹³

Příloha č. 30 - Členská základna Pionýra v rámci Plzeňského kraje¹⁹⁴

¹⁹³ Graf sestaven na základě statistik Pionýra. Veřejně nepřístupné.

¹⁹⁴ Graf sestaven na základě statistik Pionýra. Veřejně nepřístupné.

Příloha č. 31 - Celorepubliková členská základna Pionýra¹⁹⁵

¹⁹⁵ Výroční zpráva. *Pionýr – Dokumenty*. [online].

Dostupné z URL: <<https://www.pionyr.cz/o-pionyru/dokumenty/vyrocní-zpravy/>>. [Citováno dne 2018-02-24].